

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади

Душанбадан ташқари ҳар кун чиқади

Баҳоси 3 тийин.

1988 йил 20 апрель

ЧОРШАНБА

№ 91 (4.287).

Мавсум арафасида

ЭЛИМИЗНИ ИПАККА БУРКАЙМИЗ

Ўзбекистон қумуш тола бунёдкорлари шиори шундай

«Мавсумни ҳар томонлама шай бўлиб қаршилаймиз» — Ўзбекистон районидagi Ғафур Ғулом номи колхоз пиллачилари шундай дейишяпти. Қўртхоналар дориланди, сўнқаклар тайёр ҳолга келтирилди. Ўтин-қумир ҳамлаб қўйилди. Солиқон Кенжаев бошлиқ пиллачилик бригадаси аъзолари 70 та хонадонда хом ашё етиштиришди. Улар тут дарахтларини оқлаб, тагини юмшатиб, сув тарашиди. Улар ҳар қуту уруғдан 60 килограммдан қумуш тола етиштиришга чоғланган.

И. ЯУДШОВ.

Ленин районидagi «Коммунизм» колхоз пиллачилари бу йил 560 қуту қўрт уруғини парваришлайдилар. Мамасоли Мирзоев, Абдусалом Мамажонов, Салоҳиддин Мамажонов, Турсунбой Исмонов сингари ремонтчи ва дурадгорлар қўрт боқиларини хонадонларини зарур асбоб-анжомлар билан таъминлаб, сўнқакларни ўраттиришяпти.

Бу йил 30 минг туп қўрт қўчати ўтказилди. Айни пайтда эски тўздорлар парвариши, уларни озиклантириш авжиди.

У. АБДУЛЛАЕВ.

Ипак мавсуми Сурхон заминидан бошланади. Бинобарин, унга ҳозирлик қўришда ҳам воҳа азаматлари пешқадамлик қилишяпти. Ўтган йили пландаги 145 ўринга 153,5 тонна қумуш тола қирмоқи уйган Термиз район миришкорлари жорий йилда 2800 қуту қўрт уруғини жонлантиришга киришмоқдалар. Инкубация хоналари барвақт ремонтдан чиқарилиб, мутахассислар махсус курсда ўқитилди. Тармоқ ходимлари сўғида илгор пиллачилар номи шарафланиб, «Октябрь 70 йилгиги» колхозидан Шаҳодат Хўжакулова оилавий аъзо тузиб 3 қуту уруғ боқиб, давлатга 207 тонна қимматли хом ашё топшириш ташаббуси билан чиқди.

А. УСМОНОВ.

Коммунистик районидagi «Правда» колхоз пиллачилари бу йил 700 қуту қўрт уруғини парваришлай, давлатга 43 тонна қумуш тола топширишга бел боғлашган. Ипак қўрти озуқа базасини мустаҳкамлаш, қўртхоналарни мавсумга шайлаш борасида Жумабозор участкаси пиллачилари пешқадамлик қилишяпти.

З. ТОЖИБОВ.

Бутуниттифок партия XIX конференцияси шарафига она-Ватанга 460 тонна «қумуш» тола» етказиб бериш иштиёқида меҳнат қилаётган Киров райони пиллачилари мавсумга ҳар томонлама пухта тайёргарлик билан киришмоқдалар.

Пиллачилик идораси қошида ташкил этилган қайта тайёрлаш курсларида 220 киши малака оширди. Машғулотларда қайта қўриш шароитида пиллачилар олдида турган масалалар; сифатли хом ашё етиштириш ва унинг иқтисодий манфаатлари, ипак қўртларининг агробиологиясига доир омиллар пухта ўрганиб чиқилди. Айни кунларда ҳўжаликлардаги 94 инкубатория хоналари қайта жиҳозланди, етарли миқдорда инвентарлар билан таъминланган ҳолда мавсумга тахт қилиб қўйилди.

Ипак қўртлари озуқа базасини мустаҳкамлаш мақсадида янги тўздорлар яратилиб, пландаги 420 минг ўринга 434 минг туп қўрт қўчати ўтказилди. Эски тўздорлар бир қарра ишловдан чиқарилиб, озиклантирилди. Ҳашаротга қарши профилактик тадбирлар амалга оширилди.

Бу йил районда 7892 қуту ипак қўрти парвариш қилинади. Қўртхоналари ремонт қилиш, дезинфекциялаш, сўнқак, ёнгилик материаллари тайёрлаш ниҳолсига етказилди. Айниқса, мавсумга тайёргарлик ишлари «Ис-кра», «Москва» колхозлари, «Партия XX съезди» ва «Бешариқ» совхоз-техникумда намунали олиб борилапти.

У. ҚУРВОНОВ.

Чортоқ районидagi Навоий номи колхозининг коммунист Аҳмаджон Турғунов бошлиқ бригадаси ўн иккинчи беш йилликнинг ўтган икки йилида давлатга пландаги 5840 ўринга 7330 килограмм пилла сотиб, ҳўжаликда энг юқори кўрсаткичга эришди. Коллектив бу йил 66 қуту ипак қўрти уруғининг ҳар қутисидан 56,5 килограммдан, жами 3.780 килограмм пилла қирмоқи кўтариш мажбуриятини олди. Шу мақсад йўлида мавсумга қизғин ҳозирлик қўрилмоқда. Хонадонлар печка, қумир, термометр каби анжомлар билан таъминланди.

Колхозда жорий йилда 15 та пиллачилик бригадаси фаолият кўрсатади. 930 қуту ипак қўрти парвариш қилиниб, 52,5 тонна саноат хом ашёси етиштирилади.

К. РАҲИМОВ.

МЎЛ ҲОСИЛ ГАРОВИ

Республикамиз мамлакатда етиштирилган пилланг 65 процентини беради. Хом ашё қирмоқининг баракали бўлиши озуқа базаси қўл даражада эканлигига боғлиқ. Шу боисдан ҳам ҳар йили колхозлар ва совхозларда 60—70 миллион туп қўрт қўчати ўтказилади. Ленин баъзи ҳўжаликларда шу билан иш битди, деб ўйлашадилар, агротехника ҳақида жиддий баш қотиришмайдилар. Ҳўш, ниҳол қаврга ўтказилди, унинг қанчаси кўкларда ва қанча барг беради — бу тўғрида аниқ ҳисоб-киتاب юритилмайдилар.

Баъзи жойларда экинган қўчат етисиз равишда кевлаб ташланапти. Айрим раҳбарлар қишлоқ ҳўжалиги махсус-лотларини тайёрлаш планлари бажарилаётгани баҳонаси билан мавжуд тўздорларни қўқотмоқдалар. Бундай ҳол Бухоро, Тошкент ва Андижон областларида кўп учрайпти.

Баъзилар туп қўчатларини сув чиқармайдиган ерларга, пайкал атрофидagi маззалар ўстига қўл учиди экинган. Кейинроқ бу маззалар текислаш натижасида ниҳолнинг илдизи очилиб қўриб қолади.

Айни пайтда республикамизда туп қўчати экин аъжиб-да, бу даврда ҳар бир экинган ниҳол қаврга ва қандай экинганга алоҳида аҳамият бериш керак. Негаки ҳисоб-китобларга кўра ҳар бир ҳўжалик йил давомида республикамиздаги ипакчилик совхозларида озуқа базасини кенгайтириш учун 10 мингдан то 50 минггача туп қўчати сотиб олади, бу эса ўрта ҳисобда 1000—5000 сумини ташкил этади. Харажатнинг самараси

ҳам бўлиши керак-ку! Ленин ақсариёт ҳўжаликларида натижа ҳамон олинма тенг.

Ипакчиликнинг озуқа базасини барпо этишда ҳам оилавий пуаратнинг ўрни алоҳида. Ҳўжаликларда пуарат асосида ишлайдиган бригадалар ташкил этилса, мақсадга мувофиқ бўлир эди. Бу бригадда баҳорда туп қўчатларини экиш, мавжуд тўздорларни агротехника қондалари асосида ишлаб парвариш қилса, қўрт боқиб даврда эвонларга барг тайёрлаб берса, экинчи иккинчи йилда яна тупларни ўнгитлаш билан шуғулланса, айни мудабо.

Экинган туп қўчатлари тўлиқ кўриқларини таъминлаш ҳам-да озуқа базасини мустаҳкамлаш мақсадида институтимизда янги итисонга тилдаги бута тўздорлар яратиш усули ишлаб чиқилди. Бунинг учун эвон баҳорда ер чуқур ҳайдалган, текислаб чиқилган ва мола боқилди. Сўнгра кано тортлиб экин тракторда (культиватор ардемида) қўчат экинган қўчатлар белгилаб олинган. Ҳўжаликдаги мавжуд култиватор қўрт орасининг кенглигига ҳисобга олиниб қўчатлар тўғрилал экинган. Бундай тўздорларни иккинчи йили учинчи йили баҳорда ипак қўртга едирш учун кешш мумкин.

Қўчатларнинг кўриқларини тўлиқ таъмин этиш учун экин-дан олдин илдизнинг зарарланган қисмини ток қайчида кескиш лозим. Қўчат экинган-дан эриш 30—35 сантиметр чуқурликка ахшилаб ҳайдаб текислаш керак.

Қўп қўчатлар бута тўздорлар яратиш учун қўчат пайкал чет-

Қўчатчилик	Янги итисонга технология			
	Илгери таъмин этилган	Бугун таъмин этилган	Қўп қўчатчилик	Янги итисонга технология
Ҳар гектардан олинган барг (тонна)	6	10	10,9	14
1 гектар тўздордан олинган пилла (килограмм)	20	700	700,9	980
1 тонна баргининг таънарих (сўм)	50	28,56	12,27	21,02
1 гектар тўздордан олинган ҳосил нархи (сўм)	3360	5600,0	5607,0	7840,0

Шундай қилиб янги технология жорий этилса, барг таъ-

Урта Осиё ипакчилик илмий тадқиқот институт тўрт агротехника лабораторияси мудири, қишлоқ ҳўжалиги фанлари кандидати.

Х. УБАЙХУЖАЕВ.

Тошкент область партия комитетига

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ГАЗЕТАСИНING «ПОДАНИ КИМ БОҚАДИ?» МАҚОЛАСИ ТЎҒРИСИДА

Тошкент область партия комитети бюроси «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг шу йил 31 март сонида босилган «Подани ким боқадим?» сарлавҳали танқидий мақола муносабати билан қарор қабул қилди.

Қарорда таъкидланганича, колхозчилар, совхоз ишчилари, қишлоқ жойларда яшовчи граждандарнинг шахсий ёрдамчи ҳўжаликларида чорвачиликни ривожлантириш учун зарур шароитлар яратиб бериш юзасидан Ўзбекистоннинг ҳалқ депутатлари маҳаллий Советлари, ҳўжаликларнинг раҳбарлари ташкилотчилик ишларида йўл қўйлаётган қамчиликларни газета ўз вақтида ва ҳаққоний тарзда қўқсатиб берган. Мақолада баён этилган танқидий фикр-мулоҳазалар областдаги бошқа барча район ҳамда шаҳарларга ҳам батамом тааллуқлидир.

Жумладан мақор ҳўжжатида шундай дейилади: «Ўзбекистон Компартияси област комитети шахсий ёрдамчи ҳўжаликларида чорвачиликни ривожлантириш масаласида рессурсларни қўлайтиришда уларнинг роли катталгини ҳисобга олиб, қарор қилади.

1. «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг 1988 йил 31 март сонида босилган «Подани ким боқадим?» мақоласи ўз вақтида берилган ва ўртага жуда тўғри масалалар қўйилган, деб ҳисоблансин.

2. Область агросаноат комитети, ҳалқ депутатлари

район Советларининг ижроия комитетлари, РАПОларга граждандарнинг шахсий ёрдамчи ҳўжаликларидаги актив даражада ривожланишини таъминлаш, ҳар бир хонадонда қорамол, сиғир, қўя ва паррандалар боқилишига ҳар жиҳатдан қўмақлашиш учун ҳўжаликларнинг раҳбарларига, ҳалқ депутатларига, қишлоқ Советларига нисбатан талабчанликни қўлайтириш топширилсин. Уларда ғўшт, сўт ва чорвачиликнинг бошқа хил махсус-лотларини етиштиришни қўлайтириш ҳар томонлама рағбатлантирилсин, аҳоли шахсий ёрдамчи ҳўжаликларининг ижтимоий ишлаб чиқариш билан шартнома асосидаги кооперациясини ривожлантиришга алоҳида эътибор берилсин. Ана шу мақсадлар учун эътиёж миқдорини да ем-хашак, ялловлар ажратилсин, бунда колхозчилар, совхоз ишчи ва хизматчилари, қишлоқда яшовчи бошқа аҳолининг ижтимоий ишлаб чиқаришидаги иштирокини ҳисобга олсин. Ҳалқ депутатлари посёлка ва қишлоқ Советлари молларни ҳайдаб боқилиши ташкил этиш, шу мақсадда кооператив асосларда подачиларни ёллашда ҳар томонлама ёрдам кўрсатилсинлар.

3. Район, шаҳар партия комитетлари аҳолининг шахсий ёрдамчи ҳўжаликлари ҳар жиҳатдан ривожланишини таъминлаш юзасидан ташкилотчилик ва сиёсий ишларини қўлайтирсинлар, бу соҳада колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларига нисбатан талабчан-ликни оширсинлар».

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ ХОДИМЛАРИ! ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИНИ БАЖАРИШ УЧУН ЗЎР ҒАЙРАТ БИЛАН КУРАШИНГИЗ! ИЗЧИЛ КООПЕРАЦИЯ ВА ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ АСОСИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИНГИЗ!

(КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил 1 май қақирқларидан).

Ақром Очиловнинг номини Форш районидagi Карл Маркс номи совхоз чорвадорлари ҳўрмат билан тилга олишяпти. У ҳўжалик сутчилик фермасида молбоқарлик касбини улуглаб келаятгани, ҳалол ва фидокорона меҳнат тўғрисида таъкидди. Қоравдал қишлоқ Совети депутати А. Очилов молларини жадал семиртириш борасида касбдорларига намуна кўрсатапти.

СУРАТДА: коммунист чорвадор Ақром Очилов, Ш. ТУРАЕВ фотоси.

РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Республика Олий Совети сессиясининг кун тартибига РСФСР совет ва ҳўжалик органларининг 2000 йилгача ҳар бир йилни алоҳида қавртира ёки янча тартибдаги уй билан таъминлаш соҳасидаги иш масаласи, Россия Федерацияси давлат турмушининг бошқа муҳим масалалари киритилган. Сессия 19 апрель кунин Москвада, Катта Кремль саройида очилди.

Депутатлар ва меҳмонлар В. И. Воронников, Л. Н. Зайков, В. П. Никонов, Н. Н. Слонов, В. М. Чебриков, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, Г. Р. Рауфовский, Н. В. Талин, А. П. Бирюкова, А. И. Лукьянов ўртоқларини қарорлар билан қўтириш олдилар.

КПСС XXVII съездининг қарорларига биноан 2000 йилгача ҳар бир йилни алоҳида қавртира ёки янча тартибдаги уй билан таъминлаш юзасидан РСФСР совет ва ҳўжалик органларининг иш тўғрисида республика Министрлар Совети раисининг ўринбосари О. И. Лобов доклад қилди.

Докладчининг айтишича, беш йиллик бошлангандан буён Россия Федерациясида планлаштириб қўйилганга нисбатан 11 миллион қаврат метр қўп уй-йўй фойдаланиш учун топширилди. Булут уй-йўйларни қўриб битказиш ҳамма йилларга нисбатан энг кўп даражага қўрилди, 72 миллион қаврат метрга етди.

Вироқ умуман олганда, уй-йўй муаммоси ҳали ҳам жуда кескин бўлиб турибди. Республикда 8,8 миллион оила ўзининг уй-йўй шароитларини ахшиллаб олиш учун ҳисобда турибди. Анчагина граждандар пугурдан кетган уйларда, 6 миллиондан ортиқ киши ётоқхоналарда истиқомат қилмоқда.

Ҳозирги вақтда автоном республикаларда, ўлка ва областларда уй-йўй муаммосининг ҳал этишга оид программалар тузиб бўлинди. Иқтисодий ва социал ривожланиш асосий йўналишларига биноан ҳар бир қорхона, шаҳар, район бўйича аниқ-рашан чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, амалга оширилмоқда.

Докладда ҳўжалик усулидаги уй-йўйларни, уй-йўй қуриш кооперациясини, ёшларнинг уй-йўй комплексларини ривожлантиришга катта ўрин берилди. Квартираларни тақсимлашда кенг ороқали ва демократик асосларни қўлланиш формалари қатъийроқ жорий қилиниши зарурлиги ҳақида ҳам гапирилди.

Сўнгра депутатлар доклады муҳокама қилишга киришдилар. РСФСР Олий Советининг сессияси ўз ишнинг давом эттирмоқда. (ТАОС).

ТЕЗ ВА СОЗ БЎЛСИН

Республика областларида қиғит экинчи борши тўғрисида 19 апрелда бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент)	Тошкент
Қашқадарь	101,7
Сурхондарь	90,5
Бухоро	88,4
Наманган	87,2
Навоий	82,8
Андижон	78,1
Сирдарь	57,3
Самарканд	54,9
Фарғона	54,5
Жиззах	48,8
Хоразм	41,7
ҚАССР	25,0
Республика бўйича	88,7

[УТАГ].

ҚУРИЛИШ КОНВЕЙЕРИГА НИМАЛАР ТЎҒОНОҚ БЎЛМОҚДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидagi семинар-контдан

19 апрель кунин Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидagi бўлиб ўтган семинар-контдан биринчи қавртида республика қурилиш комплекси ишчининг яқунлари, уйи ҳўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи билан таъминлашга ўтказиш, уй-йўй программасини амалга ошириш асослари кўриб чиқилди. Контдан област партия комитетларининг секретарлари, Қоракалпоғистон АССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари ва област ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари, республика министрларини ва идораларининг раҳбарлари қатнашдилар.

Семинарнинг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Н. Лобко олиб борди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари К. Х. Маҳмадматов ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қурилиш ва шаҳар ҳўжалиги бўлимининг мудири З. А. Ботилов ахборот бердилар.

Қурилиш комплексини ўзини ўзи билан таъминлашга ўтказиш қайта қурилишнинг энг муҳим шартларидан бири эканлиги айтилди. Уттига яқин кетганда қурилиш-монтаж ташкилотлари — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Биноқорлик материаллари саноати министрлигининг ҳамма бўлиминлари, иккита уй-йўй комбинати, «Лавташкентстройининг бир қанча трестлари, «Алмалик-синецстрой», «Ўзбекшахтстрой» янги шартларда ишламоқда. Эришилган натижалар чакки эмас, қурилиш индустрияси корхоналарини ҳисобга олмганда пландаги кўрсаткичларнинг ҳаммаси бажарилиб, лавташкентстрой фойда олиш планини икки баравар ошириб бажарди, «Ташметрострой» трести ҳўжалик ҳисобида айниқса яқин ишлади. Бу ерда юксак иш унумдорлиги, шартномадаги мажбуриятлар аниқ бажарилиш ҳисобида фойда ортимоқда, ишчиларнинг иш ҳақи муқтисил олиб бормоқда. Ҳозир бу ердаги маюш қурилиш комплексининг бошқа ташкилотларига нисбатан юқоридир.

Республика қурувчилари январь—март ойларида дуруст

ишлаганликлари семинарда таъкидлаб ўтилди. Пудрат ишлари ҳақини план баътом бажарилиб, мўлжалдаги асосий фондлар, уй-йўйлар, мактабга тарбия болалар муассасалари, касалхоналар, поликлиникалар, ҳўнар-техника билим юртлари ишга туширилди. Ишда ижобий силжилар сезила бошлади, келаси йил бошларидан Ўзбекистон қурилиш-монтаж ташкилотларини баътом ҳўжалик ҳисобида ўтказиш учун замин яратилди.

Қоқолик ҳамон ҳаддан зиёд кетти, унумдорлик паст, иш сифатида нисбатан даяволат кўп. Уй-йўй қурилишнинг аҳоли ҳамон кескин бўлиб қолмоқда. Яқинда Ўзбекистонга келиб кетган КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев республика раҳбарларининг диққат-эътиборини шўнга қаратди. Ҳозир пландан орқада қолмиш миллион қаврат метрга етди. Ҳўш, бу маромини юксалтириб, уй-йўй программасида кўзда тутилган марраларга чиқиб олиш учун нималар қилиш керак!

Бутун қурилиш комплексини ҳўжалик юртиқининг янги ишларига тезроқ ўтказиш энг муҳим ишдир. Қўнганда яқин кетганда қурилиш-монтаж ташкилотлари — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Биноқорлик материаллари саноати министрлигининг ҳамма бўлиминлари, иккита уй-йўй комбинати, «Лавташкентстройининг бир қанча трестлари, «Алмалик-синецстрой», «Ўзбекшахтстрой» янги шартларда ишламоқда. Эришилган натижалар чакки эмас, қурилиш индустрияси корхоналарини ҳисобга олмганда пландаги кўрсаткичларнинг ҳаммаси бажарилиб, лавташкентстрой фойда олиш планини икки баравар ошириб бажарди, «Ташметрострой» трести ҳўжалик ҳисобида айниқса яқин ишлади. Бу ерда юксак иш унумдорлиги, шартномадаги мажбуриятлар аниқ бажарилиш ҳисобида фойда ортимоқда, ишчиларнинг иш ҳақи муқтисил олиб бормоқда. Ҳозир бу ердаги маюш қурилиш комплексининг бошқа ташкилотларига нисбатан юқоридир.

Бутун қурилиш комплексини ҳўжалик юртиқининг янги ишларига тезроқ ўтказиш энг муҳим ишдир. Қўнганда яқин кетганда қурилиш-монтаж ташкилотлари — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Биноқорлик материаллари саноати министрлигининг ҳамма бўлиминлари, иккита уй-йўй комбинати, «Лавташкентстройининг бир қанча трестлари, «Алмалик-синецстрой», «Ўзбекшахтстрой» янги шартларда ишламоқда. Эришилган натижалар чакки эмас, қурилиш индустрияси корхоналарини ҳисобга олмганда пландаги кўрсаткичларнинг ҳаммаси бажарилиб, лавташкентстрой фойда олиш планини икки баравар ошириб бажарди, «Ташметрострой» трести ҳўжалик ҳисобида айниқса яқин ишлади. Бу ерда юксак иш унумдорлиги, шартномадаги мажбуриятлар аниқ бажарилиш ҳисобида фойда ортимоқда, ишчиларнинг иш ҳақи муқтисил олиб бормоқда. Ҳозир бу ердаги маюш қурилиш комплексининг бошқа ташкилотларига нисбатан юқоридир.

Бутун қурилиш комплексини ҳўжалик юртиқининг янги ишларига тезроқ ўтказиш энг муҳим ишдир. Қўнганда яқин кетганда қурилиш-монтаж ташкилотлари — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Биноқорлик материаллари саноати министрлигининг ҳамма бўлиминлари, иккита уй-йўй комбинати, «Лавташкентстройининг бир қанча трестлари, «Алмалик-синецстрой», «Ўзбекшахтстрой» янги шартларда ишламоқда. Эришилган натижалар чакки эмас, қурилиш индустрияси корхоналарини ҳисобга олмганда пландаги кўрсаткичларнинг ҳаммаси бажарилиб, лавташкентстрой фойда олиш планини икки баравар ошириб бажарди, «Ташметрострой» трести ҳўжалик ҳисобида айниқса яқин ишлади. Бу ерда юксак иш унумдорлиги, шартномадаги мажбуриятлар аниқ бажарилиш ҳисобида фойда ортимоқда, ишчиларнинг иш ҳақи муқтисил олиб бормоқда. Ҳозир бу ердаги маюш қурилиш комплексининг бошқа ташкилотларига нисбатан юқоридир.

Бутун қурилиш комплексини ҳўжалик юртиқининг янги ишларига тезроқ ўтказиш энг муҳим ишдир. Қўнганда яқин кетганда қурилиш-монтаж ташкилотлари — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Биноқорлик материаллари саноати министрлигининг ҳамма бўлиминлари, иккита уй-йўй комбинати, «Лавташкентстройининг бир қанча трестлари, «Алмалик-синецстрой», «Ўзбекшахтстрой» янги шартларда ишламоқда. Эришилган натижалар чакки эмас, қурилиш индустрияси корхоналарини ҳисобга олмганда пландаги кўрсаткичларнинг ҳаммаси бажарилиб, лавташкентстрой фойда олиш планини икки баравар ошириб бажарди, «Ташметрострой» трести ҳўжалик ҳисобида айниқса яқин ишлади. Бу ерда юксак иш унумдорлиги, шартномадаги мажбуриятлар аниқ бажарилиш ҳисобида фойда ортимоқда, ишчиларнинг иш ҳақи муқтисил олиб бормоқда. Ҳозир бу ердаги маюш қурилиш комплексининг бошқа ташкилотларига нисбатан юқоридир.

Бутун қурилиш комплексини ҳўжалик юртиқининг янги ишларига тезроқ ўтказиш энг муҳим ишдир. Қўнганда яқин кетганда қурилиш-монтаж ташкилотлари — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Биноқорлик материаллари саноати министрлигининг ҳамма бўлиминлари, иккита уй-йўй комбинати, «Лавташкентстрой

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига

МЕХНАТ АРДОҒИ

Яқинда тақриблик чўпон Мамасоли Назаркулов билан дилдан суҳбатлашиб қолдим. У социалистик мусобақанинг бориши, ҳамкасбларимизнинг садоқати ҳақида гапирди.

— Ваъдага вафо қилиш мардининг иши, — деди у катъий оҳангда. — Аксарият чорвадорлар афр омилдорлик қўрсатиб, Озёқ-оқат программасининг муваффақиятли бажарилишига муносиб улуш қўшибаяпти. Рузқул Саидов каби чорвадорлар билан ҳақли равишда фахрланамиз. Негаки, бундай фидоийлар ота касбини шарафлашни умрларининг маъмуни деб билишаёпти. Илгорлардан ўртак олайлик, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига бошланган социалистик мусобақа кун сайин қийинверсин!

Мамасолининг сўзлари мени руҳлантириб юборди. Очинг: авваллари ҳамма ўзи билан ўзи овера эди. Ўзгалар ташвиш, оруз-интилишлари, шахсий маъбуриятларнинг бажарилиши ҳақида барча бирдек бош қотирмасди. Демокримани, аҳиллик, ўзаро талабчанлик етишмасди. Қайта қуриш шарафати туйғайли кишилар онги, психологиясида иқтисодий ўзгаришлар рўй бераёпти. Ўзим ҳам каровондан ортада қолмасликка астойдил интилайман. Отаримизда 580 дан ортиқ қўй ва эчки меҳр билан парваришланмоқда. Илгорлар тақрибиса, мураббийлар йўл-йўриқлари асосида иш юритиб, ҳозирча ҳар юз совдалик юзтадан ошириб қўйи олишга эришдик. Ўзаро социалистик мусобақада Неъмат Шодиев бошқарувчилик қилаётган бўлиб чорвадорларни пешадаман. Совхоз дирекцияси, партия комитети бизга катта ғамхўрликлар қўймоқдалар. Руҳимиз тетик, кайфиятимиз чог. Барчамиз қўлни қўлга бериб 1988 йилни муваффақиятлар йилга айлантириш учун

қўлимиздан келган барча ишни қилаймиз.

Кези келганда дилдаги фикр-мулоҳазаларим билан ўртоқлашмоқчиман. Таъкидлаганимдек, бугунги чўпон ҳар қанча гурурланса арийди. Унинг меҳнати партия ва давлатимиз томонидан юксак қадрланмоқда. Жумладан, менинг ҳам кўксимни орден ва медаллар беэаб тўриди. Моддий манфаатдорлик кўнгилдайдик. Аммо агитаторлар, маданият ходимлари чўпонлар ҳузурида жуда кам бўлишди. Газета ва журналларнинг янги сонларини кўпичча вақтида олмаймиз. Газетачилардан ҳам гинамиз йўқ эмас. Орамизда 25—30 йилдан бери сурув-сурув қўй боқётган азаматлар бор. Аммо улар ҳақида шу вақтгача биронта лавҳа ёки очерк ёзилмаган.

Нуфузли йиғилишларда менга кўпичча сўз беришди. Ўшанда барчани тўқинилантираётган муаммоларни ҳал этиш вақти келганлиги ҳақида жон куйдириб гапирарман. Фикримни маъқуллашди, айрим раҳбарлар тақдирларимни ён дафтарларига ёзиб олишди. Лекин муаммо муаммолигича қолиб кетаверади. Тасаввур қилинг: бўлимизда 2 мингдан зиёд қўй, йилқилар боқилади. Уларни сугориш учун ақин ўртада артезиан қудқлар йўқ. Шу босида 7—9 километр жойга подани ҳайдаб боришга тўғри келмоқда. Ахир бу қанчалик асообининг нахоти раҳбарлар тўшунмасаса? Барча ерда инсон омилига алоҳида эътибор берилаётган бир пайтда мутасадди ташкилотлардаги ўртоқлар дил сўзларимизга қулоқ тутиб, мушкулларимизни осон қилишга, жамоат чорвачилигини ривожлантириш йўлида муҳим кадам қўйилган бўларди.

У. САИДОВ,
Ховос районидagi «Ховос» совхозини бош чўпони.

ПАХТАЧИЛИКДА БУРИЛИШ ҚИЛАЙЛИК

Пахтакорлик — ота касб. Ёшлигимдан бепови далада, кун сайин чирой оцаётган ота қишлоғимизга ишқим тушган. Пахтаю, бунинг муқаддас ташвишларисиз ўзимни тасаввур қила олайман. Шу босидан ўрта мактабни битириб уста деҳқонларга шоғирд тушдим. Йиллар мобайнида она заминни ардоқлашми, мўл ҳосил етиштиришни кўнгил билан ўргандим. Юксак ишонч билдириб, борида бошлиғи эъти тайинлашди.

1988 йил баҳорини пахта тайёргилик курган ҳолда кўтиб олдим. Мажмуд 80 гектар майдонга тўрт иш кунда чигит экиб бўлиди. Бунда Тоҳир Ерматов, ака-ука Ислом, Шавкат, Зибилла, Усмон, Юсуф Жумаевларнинг хизматлари катта.

Механизатор Норбой Жумаев ҳақида алоҳида сўзламоқчиман. У техникани асраб-авайлаш, урини узатириш юзасидан ташаббус бошлаган. Чигит экин-

дан тортиб то ҳосилини йиғиб-териб олгунгача бўлган ишларни бажаришда фидоийлик қўрсатди. Бир нарсани кишини қувонтиради: ҳозир биз — пахтакорларга кенг имконият, эркинлик берилган. Фақат ҳалол меҳнат қилиш лозим. Яқинда дала шийпониди Ўзбекистон агрорасоат комплекс қудимлари курултои қатнашчилари мураккабномасини кенг ишлаб чиқиди. Бригадамиз аъзолари унутилмас йилда давлатга 200 тонна пахта топиширишга аҳд қилдилар. Умуман, партия тарихий ҳужжатларини моҳияти ҳар бир қалбга чуқур сингдирилаётганлиги оммага гафрат-шижоятини кун сайин оширмоқда. Х. Эргашев ва Б. Қодиркулов ўртоқлар бошлик бригадаларда ҳам дала ишлари зўр уюшқоқлик билан олиб борилапти.

С. ЖУМАЕВА,
Косон районидagi «Партия XXII съезди» колхозини бригадари.

ПУДРАТ ЎЗИНИ НАМОЁН ЭТАЯПТИ

Ўн иккинчи беш йилнинг ўтган икки йили давомида Қўрғонтепа райониди 96.774 квадрат метр турар жой бинолари қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бунда механизацияланган 122-кўча колонна бунёдкорларининг муносиб улуши бор.

Ишчи бригада пудрати асосида ташкил етган бинокорлар икки йилдан бунда марраи муддатидан уш ай аввал эълмаб, район қурилиш ташкилотлари ўртасидида социалистик мусобақада голиб чиқилди. Шу даврида планга қўшимча 1.816 квадрат метр уйлар қуриб битказилди. Бундан ташқари Илйчевск шахрида 624 кўнчага мўлжалланган мактаб, ҳар бири 280 ўринли иккита бошлар боғчаси, 16 кўнчалари иккита турар жой ва бошқа бинокор қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Кўча колоннада бригада пудрати жорий этилган, қўлгина имкониятлар ишга солинди. Жумладан иш икки смеада ташкил этилди. Қўришма тайёрлаш ва уни белгиланган жойга етказиб беришда кичик механизация восталарида фойдаланиш йўлга қўйилди. Буларнинг ҳаммаси ишда юқори суръат ва сифатни таъминлаш, қурилиш муддатини қисқартиришга самарали таъсир қўрсатди.

Планларнинг зиядаси билан бажарилиши қурувчилар меҳнат ҳақининг қўпайишига, энг муҳими — ишчилар қў-

нимсизлигига чек қўйди. Инженер-техник ходимлар, бригада бошлиқларининг маъласини ошириш, маҳоратли курувчилар тайёрлашнинг қулай усули — мураббийчилик ҳаракатиға кенг ўрин берилди. Бунда проаб А. Эргашев, бригада етакчиси М. Уринов, гишт терувчи М. Юнусов каби ўз ишининг моҳир усталари бошқаларга намуна бўлишмоқда.

Ўн иккинчи беш йилда 10 миллион 499 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини амалга ошириш учун курашаётган бунёдкорлар Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига тобора қийинатган социалистик мусобақада фаол қатнашмоқдалар. Азаматлар йил бошида ўз имкониятларини чамалаб чиқиб, беш йиллик планини тўрт йилда бакарди, 1988 йил учун белгиланган 2 миллион 33 минг сўмлик қурилиш муддатидан, икки ой аввал адо этишга аҳд қилдилар. Ҳозир ҳамма ерда шунга яраша ўзаро меҳнат бешлашуви авж олдириб қорилган.

Тўла ҳўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблаб билан таъминлаш усулига ўтган кўча колонна бунёдкорлари айни кунларда «Савай» совхоз-техникумда 200 бош қорамолга мўлжалланган чорвачилик комплекс, ун комбинати ишчилари учун қад ростлаган 16 кўнчалари турар-жой қурилишида пардозлаш ишларини жадал олиб боришапти.

С. ИСМОИЛОВ.

САККИЗ ОЙЛИК ПЛАН БАЖАРИЛАДИ

Гишт терувчи Мадамин Матёкубов олмаси Урганч районидида Қоровул посёлкасидан ҳар томонлама қулай, мукаммал қурилган уй олишни қўлдан бундан озу қиларди. Винокур Гулбаҳор Ёкубова хонадондагилар ҳам эски ва тор уйларга хос бўлган қийин шароитда олаш келишарди. Улар янги кўнчалари олиш учун анчадан бери навбатда туришар, бироқ бу оруз қачон рўбёга чиқад — ҳеч ким аниқ айтиб беролмасди.

Уй-жойлар қуришни жадаллаштириш масаласи Ховос обласи 2-«Агропромстрой» бирлашмаси техника бўлими бошлиғи Қадим Салиевич Пирназаровнинг ҳаёлини қўлдан бундан эътибор келарди. Тошкент обласидаги «Политотдел» колхозиди керамзит-бетонни қўлларга қўйиш асосида уйлар қурилатганидан хабар топган, у ерга бориб ҳаммасини ўз кўзи билан қўришга, бу усулнинг технологиясини атрафлича ўрганишга қарор берди. У ердан қайтган, тошкентликлар тақрибисини оммалаштиришга киришди.

— Бу усулнинг бизнинг шароитда амалга ошириш йўлида кўпгина қийинчиликларга дуч келиди, — ҳикоя қилди Қадим Салиевич. — Қўлиларнинг фанердан ўзимиз ясадик. — Мутахассислар тайёрлаш, бевосита иш жойида ўқув ташкил этиш лозим эди. Бундай уйлар қуришни Ўткир Давлатов бригадасига топширдик. Чўпни бу иноқ, аҳил коллектив қишлоқ шароитида турли бинокор қуришда катта тақриба тўллаган, доим илгорлар сафиди. Механизация восталаридан унутим фойдаланиш ҳисобига меҳнат

сарфини камайтириш тўғрисида ҳам кўп ўйладик. Масалан, қурилишга ақин жойда бетон-қоришма узелини ташкил етдик. Бунинг учун бор-йўғи беш-олти кун керак бўлди. Янги узелда солитиш кўш куб метр бетон тайёрлаиб, қурилишга етказиб берилмоқда.

Учтақда иш тезкор усулда ташкил этилган. Бир вақтининг ўзида бир нечта уй қурилиш олиб борилапти. Вириди ишчилар пойдевор қўйиш билан банд бўлишса, иккинчидида қопил ўрнатилган, учинчидида том епилаётган бўлади. Меҳнат унутимдорлиги икки баравар ўси. Агар шундай тартибда уй қуришни гиштдан иморат қўтариш билан таққослайдиган бўлсак, янги индустриал усул ёрдамида девор икки кундаёқ тикланади, гишти девор эса — икки ҳафта атрафиди. Чоғиштириб қўринг-а, қайбири тиз битиди. Меҳнат сарфи камайиб, материал, ёқилғи-энергетика ресурслари тежалаяпти.

Ўткир Давлатов бригадаси иккита уйни муддатидан олдин битказиш, ўз қурувчилари — М. Матёкубов ва Г. Ёкубова оилалари учун ажойиб совға ҳозирлади. Ҳовли тўйларни ҳушчақчақлик билан ўтди.

Ҳам арзон, ҳам қисқа муддатда қад ростлайдиган бундай уйлар қурилиш жадаллик билан олиб борилапти. Бунёдкорлар Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига меҳнат бешлашувини тобора авж олдириб, ушбу анжумангага саниқ оилли топшириқларини бажариш иштиёқиди гафрат-шижоат билан ишлайптилар.

В. МАКАРИЕ.

Баҳор кунларидида Фалаба районидида Саврлов номли колхоз фермасида сингирлар маҳсулдорлигини бирданга кўтарилди. Бунинг боиси бор: ҳўналида 12 гектар далага экилган раис ўрми олиниб, барра ҳолда молларга едирилапти. Гектаридан 350 центнердан кўп олинмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Раис ўрми ажида. 2. Механизатор Эргашев.

П. ЭРГАШЕВ фотолари.

Корхонада тўла ҳўжалик ҳисоби ҳамда ўзини ўзи маблаб билан таъминлаш асосида ишлашга ўтишга тайёргарлик бўлур бошланган эди. Янги система бўйича маошларни қайта тақсимлаш, раҳбар ва инженер-техник ходимларни аттестациядан ўтказиш тадбирлари қўрилди. Ҳозир бошлангич партия ташкилотининг секретари, бош экономист Омон Холиёров бошчилигида ишлаб чиқаришни иқтисодий жиҳатдан аниқ ва самарали ташкил этишга мутасадди ҳамма кадрларини оммий ўқитиш давом этмоқда. Инженер-техник ходимлардан 50 киши 36 соатлик ўқув программа-си асосида, учта асосий ишлаб чиқариш бригадасидида 249 киши ҳафтада икки соат янгича ишлашнинг ўзига хос томонларига доир назарий билим олмоқда.

Янги усулнинг жорий этилиши корхона коллективидида катта қизиқиш уйғотмоқда. Директордан тортиб, олдий ишчиға қандай қилса корхона даромадини кўпайтириш, шу асосда коллектив аъзоларининг моддий манфаатдорлигини ошириш тўғрисида бош қотирмоқда.

Эндиликда бутун нечадидан, эртага бугунгидан унутимдор меҳнат қилиш, маҳсулот сифатини янги аҳлилашнинг уларга қайта-қайта тўшунтиришга ҳоҷат қолмади.

Планлаштиришда ҳам иккидй ўзгаришлар юз бермоқда. Йилга у асосан қориқдан белгиланган, корхона имкониятлари тўлиқ ҳисобга олинамасди, Энди эса план ва маъбурият ишлаб чиқариш бригадаларининг фикр-мулоҳазаларини, резервларини ҳисобга олган ҳолда тузилди. Шу билан бирга ўтган беш йиллик натижаларни назарда тутиди. Масалан, ибодий йилда заводда 17 минг 50 тонна тола тайёрланган бўлса, бу йил 18 минг тонна маҳсулот ишлаб чиқариш режалаштирилди. Коллектив пландан ташқари 300 минг сўмлик маҳсулот реализация қилиш маъбуриятини олди. Бригадаларга бир ойга тайёрлашни лозим бўлган маҳсулот ҳажми, кунлик иш нормаси ой бошидаёқ етказилди. Улар ишлаб чиқарилган тола иттифоқинининг қайси тўқима-чилик корхонасига ёки қардош социалистик мамлакатга жўнатилишини олдиндан билдилар. Толчиларга маҳсулот олдингидек завод ҳовлисида туриб қолмасдан, вагонларга юкланиб жўна-

Халқимизда «Ҳисобли дўст айрилмас», «Кенгашлар тўй тарқамас» деган ҳикматлар бор. Шу доно гапдан келиб чиқиб, совхозларда маҳсулот билан ҳисобдорлик ҳўжалик ҳаётига алоқадор маҳсулотлар бўйича шахсий мулоқазаларини ҳўрматли газеткорлар билан ўртоқлашнинг жоиз деб билдим.

Маълумки, мамлакатимизда колхозларда ўз устави талабиға кўра ҳар ҳўжалик йилининг охирида умумий ҳисобот-савлоб йиғилиши ўтказилиб, унда правление ҳисоботи эшитилади. Правление ҳамда тафтиш комиссиясининг раислари яқунланган ҳўжалик йилдаги ишлаб чиқариш планларининг бажарилиши, социал-маънавий соҳада қилинган ва амалга оширилган ишлар, навбатдаги вазифалар тўғрисидада ахборот берадилар. Бу йилгида, фарз қилаялик, холлардан колхозчи ҳисобот юзасидан ўз фикр-мулоҳазасини, тақлифини, талабларини ўртага қўйди, янги ҳўжалик раҳбарларининг ютуқ-камчиликларини аниқроқ билиб олишларига, жорий ҳўжалик йилида, колхозчиларнинг талаб-эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда актив фаолият қўрсатишларига кўмаклашди. Қўтилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинади. Бу — қарор колхозчилар учун қонуқ.

Ақинча, совхозларда кўпчиликиннинг колхозлардагидек юзма-юз учрашши, дилдаги гапларини дингалиги, танқид ва ўз-ўзини танқид асосида раҳбарларнинг юзига дўстона

Коммунистлар! Совет Иттифоқи меҳнаткашлари! КПСС XXVII съезди йўлини сабот билан амалга оширингиз! Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини Ватан бахтсаодати йўлидаги меҳнат муваффақиятлари билан нишонлайлик!

(КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил 1 май қақирқиларидан).

«Қишлоқ ҳақиқати» оталиғида

ЭКОНОМИКА БИЛАН ҲАММА ШУҒУЛЛАНМОҚДА

тилгач, давлат банкида корхона ҳисобига маблағ тушириш, иш ҳақи ва мукофот олишлари ҳам жуда ақини маълум. Шунинг учун ҳар бир бригада маъмуриятдан наряддаги маҳсулотни ишлаб чиқаришга мос келадиган хом ашёни, шунингдек тайёр толаннинг шу кунгич вагонга юкланиб, жўнатилишини қатъий талаб қилмоқда.

— Ўтган йили еришилган муваффақиятлар янги усулга ўтиб ишлашга, ўзимизни маблаб билан тўлиқ таъминлашга имкон бермоқда, — дейди завод бош экономисти — Омон Холиёров. — Юбилей йилида корхонамиз 61 миллион 859 минг сўмлик маҳсулот реализация қилди. Тола ишлаб чиқариш топшириғи 103,3 процент адо этилди. Меҳнат унутимдорлиги пландигидан 12,6 процент юқори бўлди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва давлатга сотишдан 5 миллион 130 минг сўм фойда қўрилди. Ишлаб чиқаришда қатнашаётган ҳар бир киши ҳисобига 266 минг 591 сўмлик маҳсулот тайёрланди. Фойдани ишчиларни моддий рағбатлантириш, ишлаб чиқаришни кенгайтириш, янги техникани жорий этиш, социал масалаларни ҳал қилиш учун сарфламоқдамиз. Унинг бир қисми давлат бюджетига ўтказилади. Шу ўринда бир нарсани таъкидлаш керак: тўлиқ ҳўжалик ҳисобига ўтиш олдингидек фойдадан кенроқ фойдаланиш имконини беради. 1986 йилда завод пландаги 1 миллион 500 минг сўм ўрнига 4 миллион 637 минг сўм фойда қўрган эди. Унинг 428 минг сўми давлат бюджетига ўтказилди. Бу қарийб ўн процентини ташкил этади. Ҳўри йилда фойда ҳисобидан давлат бюджетига ўтказилган маблағ тўрт процентдан ошмади.

Ҳа, корхонада тийинлардан сўмларни жамғариш, ҳаражатларни қисқартириш, даромадини кўпайтириш коллективнинг ягона мақсади бўлиб қолди. Ўтган йил охирида ишлаб чиқаришда фойдаланилмаётган ёки аллақачон хизмат муддатини

ўтаб, яроқсиз ҳолда ётган ускуналар, асосий анжонлар ҳисоб-ниҳоб қилинди. Улардан 350—400 минг сўмлик ортиқча ускуна бўлиб, бошқа пахта тозалаш заводларига сотиш мумкин. Эндиликда корхона шундай ҳуқуққа эга. Махсус комиссия ҳисобдан чиқариладиган қарийб бир миллион сўмлик транспортёр, автомашина ва бошқа восталар борлигини аниқлади. Шулар ҳисобига корхонада ҳаражатлар янада камайдил. Ишлатилмасдан турган техника восталарининг ҳисобдан чиқарилиши ёки бошқа корхоналарга сотилиш маҳсулот таннарини арзонлаштиришга ёрдам беради.

Толчилар янги шароитда маҳсулот сифатига алоҳида эътибор билан қарашмоқда. Бундан кейин улар колхоз ва совхозлардан 20—22 процент ифлослигидида эмас, давлат стандарти талабига даражасидида пахтани қабул қилишади. Чўки энди улар ифлос пахтадан сифатли тола чиқарилди, қони аъралиғи ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан ҳис этишяпти. Сифатсиз маҳсулот ўтмайди, демек иш ҳақи ҳам йўқ. Ҳозир тола сифатини янада яхшилашнинг қатор тадбирлари амалга оширилмоқда. ОХК марияли потониния ишга туширилди. Чигитли пахтани тозалашдаги автомат потон линияда уч кишининг ишини бир киши бажармоқда. Янгилаш жараянида янги тозаланмаган чигитни ишлаб қолдиган ускуналарни ўрнатилиш тола қиқилини қарийб бир процент қўпайтириди. Маҳсулотни юклан олдин асосан қўлда бажариладилар. Ҳозир у механизациялаштирилди, натижада унутимдорлик ошди, ҳаражатлар кескин қамайди.

Тўла ҳўжалик ҳисобига, ўзини ўзи маблаб билан таъминлашга ўтиб ишлаш, биринчидан, корхона экономикасини мустақамлашга, кўп сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга, иккинчидан, коллектив аъзоларининг моддий манфаатдорлигини оширишга, турмуш шароитини яхшилашга хизмат қилаёпти.

Ўтган йили корхонада бевосита ишлаб чиқаришда қатнашаётган ишчиларнинг ойллик маоши учун 585,2 минг сўм ақратилган бўлса, жорий йилда бу қўрсаткич 720 минг сўмга етди. Бунинг қоплаш учун толачилар 17 минг 610 тонна эмас, балки 18 минг тонна маҳсулот тайёрлашлари лозим. Иккинчидан, янги шароитда бажариладиган иш ҳажми сақланган ҳолда унга тўланадиган ҳақи ҳақи ортада. Уй-жой ҳўжалик хизматчилари, тайёр маҳсулотни юклоччи ва туширувчи ишчиларнинг ҳам иш ҳақини кўпайтириш мўлжалланмоқда.

— Янги усулнинг жорий этилиши маҳсулот ишлаб чиқариш ва даромадини кўпайтириш қаторида капитал қуриш, уй-жой муаммосини ҳал этиш, одамларга зарур меҳнат шароити яратиш, ёрдамчи ҳўжалик фаолиятини яхшилаш масалалари билан ҳам шўгулланиш тақозо этилмоқда, — дейди директор Абдукарим Ибодуллоев. — Ҳар йили икхтирмадан 170 га яқин кўнчалардан 20—30 процент жорий ва капитал ремонт қилишимиз лозим. Бунинг учун 20—25 минг сўмлик иш бажарилиши керак. Ишчи кучи бор. Ремонт ишларини йўлга қўйишимиз керак. Бизга обласида агроасоат комитети ёрдам бериши зарур, чўки зарур материалларни вақтида ололмаймиз. Заводни капитал ремонт қилиш учун эса 180—185 минг сўмлик иш бажарилиши керак. Бу вазифанинг вақтида, сифатли амалга оширилиши эса яна эҳтиёт қисм ва ускуналарнинг бекам қўст етказилиб берилишига боғлиқ.

Қарқўрғон пахта тозалаш заводи цехларини айланишимизда фидоикорона меҳнат урвоҳи бўлди. Бригада пудрати, тўла ҳўжалик ҳисобига ҳамда ўзини ўзи маблаб билан таъминлаш шароитига ўтиб ишлаш ишчиларнинг кўчига куч, унутимга унутим бўлиб қолди.

В. КЕНЖАБОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» муҳбири.

ОНА-БАТАН БЎЙЛАБ

БАГРАМАН (Арманистон ССР). Арманистоннинг ана шу ёш районида мелiorация қилинган ерларда бодомзор барпо этилди. Арманистон боғбонлари бодомни қўллаб етиштиришга энди киришмоқдалар. Мевадан дархат қўчаларини етиштирувчи «Вананд» совхозини коллектив бодом қўчалари етиштириш технологиясини ўлаштирди. Шу қўлдан улар 8 минг тупдан кўп бодом қўчаларини регион ҳўжалиқларига юбордилар. Атоқли совет маршални номидида район ҳозир Ахуран сув омбори билан сугорилаётган бўз ерлар негизда ташкил қилинди. Бу ерда 4 минг гектар чамаси мевазор ва тоқор барпо этилди, келажакда эса бу майдонлар беш баравар кенгайди.

***

КУЙБИШЕВ. Куйбишев обласи корхоналари янги конструкциядаги сейскалар ишлаб чиқаришга киришди. Янги агрегат макжаҳури, нўхот, қанд лавлаги ва бошқа экинлар уруғини экишга мўлжалланган. Уни ялаш осон, ҳозир санават чинараётган сейскалардан анча енгил, энг муҳими эса иш гоат сифатли бўлишини таъминлайди. Сейскани йиғиш ва ростлаш ишлари Куйбишев авиация заводининг эмисмасида топширилди. Бу ерда қишлоқ ҳўжалигига керакли техника ишлаб чиқарувчи махсус участка барпо этилди. Янги конструкциядаги сейскалар шу қўлламаёқ обласи далаларида чиниктирилди.

***

АШХОВОД. Республикадаги «Туркменистон» нашрияти «Шон-шухратга бурканган ҳаёт» янги китоблар туркумини чиқаришга киришди. Ленинки-большевик, республиканинг биринчи раҳбари Қайғусиз Отабеова бағишланган тўплам шу туркумини бошлаб берди. Туркменистон ССР Халқ Комиссарлари Совети Раисининг ҳаёти бий архив материаллари асосида ёзилган. Қизил муқовали чоғроқ китоблар — номлари республика тарихи билан чамбарчас боғланган кишилар тўғрисидаги ҳўжжатли ҳикоялар бундан бундан муттасил чиқиб туради. Нашрият келгусида хотин-қизлар озолиги учун кураш ақтиви Э. Қўлиева, большевик Н. Межлаев, академик Ш. Виткор тўғрисидаги қиссаларни чоп этади. Қайта қуриш тўғрисида келатган бу туркум китоблар ноҳақ унутилган қаҳрамонларнинг номларини тарихга қайтариб беради.

Газетхон хати тахирсиз босилмоқда

СОВХОЗЛАРДА ДЕМОКРАТИЯГА КЕНГ ЙЎЛ ОЧИЛСИН

айтиш имкони йўқ. Негаки, совхозда бўйрўқ билан иш қўрилади, холос. Бирон ишчи ўқиб бу шахсий ва умум таълаб-эҳтиёжи, ҳато-камчиликлар юзасидан совхоз раҳбарлигига ақс қилса, а мақсадида эришади, а эришолмайди. Чўки унинг ҳақ эканлигини ҳисоб қиладиган ишчилар бинида бўлмайдилар. Уларнинг ҳақини талаб ва эътирозларига ҳаммиша ҳам эътибор берилмавермайди. Очингиз айтганда, қўлгина совхоз раҳбарлари план ва процент орқасидан қўнуб, ўзларини юқори ташкилотлар раҳбарларидан бошқа ҳеч кимга ҳисобдор сезмаётганликлари сир эмас. Бундан кўз юмिशга ҳақимиз йўқ. Агар шундай бўлмаганда эди, Ўзбекистон телевидениесининг «Шунчаки ҳазил», «Ҳаёт қувонч» ва ташвишлари, «Азбоб» танқид қилди, «Амалий даяра сўбатин», «Хат ва ҳаёт», «Халқ билан юзма-юз», «Теле-томошабин сўрайди, масхалат беради, танқид қилади» каби қўрсатувлариди қайда этилаётган, нихоси кўринмайдиган ачинарли ҳоллар юз бермаган бўларди.

Совхоз раҳбарларидан айрим-айримнинг тўрғилиги, қўрслиги,

ҳатто яратувчи ва жафокаш ишчилардан ўзларини айри тўтиб, уларнинг турмуш ташвишларига лоқайлиқ билан муносабатда бўлишлари натижада ишчининг ҳафасаси пир бўлади, сифат ва самара баркам топади. Меҳнатда юксак даражада эришувда асосан инсон омили муҳим роль ўйнашини гоҳо унутиб қўйиш умидорлиги манфаатига зарар келтиришини ўшандаги раҳбарлар тасаввур ҳам қилмайдилар.

Шунингдек совхозларда ишчиларнинг кадрлар масаласига тўғридан-тўғри дахлдорлиги сезилмайди. Ҳозирча ҳўжалик ва ташкилот раҳбарларини сайлаб қўйиш оммий тус олди деяр оламиз. Совхоз ишчиларининг розилиги ҳисобга олинмаган ҳолда ақин ўтмишда индианувал тўшт деб уларнинг номини тўра қилган, пахтага қавачоқ, сув, қум ерлаштириб, давлат олдида кўз-бўямачилик қилган бригада бо

«ҚОРА АТИРГУЛ» БАРҚ УРАДИМИ?

Масала кўндаланг қўйилганга

Ленинградда ўтказилган халқаро мўйна аукционда кейинги олти йил ичда биринчи марта Ўзбекистондан келтирилган қорақул териларининг ҳаммаси харид қилинди. Унинг баҳоси шу қадар баланд бўлдики, республика қорақулчилик, иккунот зарар ўрнига фойда кўрди. Ленин умидбахш кайфият учун ҳали асос йўқ — бу мўйналининг бекиёс гузаллигини азал-абдан қора атиргулга тақдослашди — ана шу гулнинг чинакамга чамандек очилиши ҳақида сўз юритишга пича вақт бор. Биз бугун қачонлардир жаҳонга доғруғи кетган териларнинг шўхратини тиклаш масаласи ҳақида сўз юритами.

Иккунот бирданга рўй бермади. Мўйналлар йиллар мобайнида ечимлади ва бугунга келиб унинг қаловаси шу қадар чигаллашдики, барча ишлаб чиқариш ва социял масалаларини комплекс ҳал этишга кўндаланг натижани бериши мумкин.

Ҳозир жониворлар пуштин кўпайтирадиган препарат — СЖК гармонидан ҳалос бўлган, эндигина қувватга элган.

Бу препаратни кўпроқ қўзи олти йиллар давомида қўйилганда. Рақамлар ҳавойи, нимажон қўзилар кўпича но-бўд бўлаётгани, сурув майдаланиб кетётганининг ҳамма тушуниб турарди. Лекин «тартиб» шунақа эди: ялли микдор муқофотлар, шону шўхрат, тақдирланганларга олиб келарди.

Ҳайбаратлиқликни иккунот остида ишчи унутиб қўйишди. Охири-охирида препаратдан фойдаланиш тақдирланганда аниқли манзара намоён бўлди: кўйлаб сурувларда жониворлар занф, қўзиларнинг катталиги мушукдек, наслчилик иш-нинг асрий тажрибаси унутилган эди. Ташқи ва ички бозорда Ўзбекистон қорақулга бўлган талаб кескин пасайди, тармоқ зарар келтира бошлади.

Чорвадорлар бунинг касофатини ҳали-ҳали ҳис қилишмоқда. Анча-мунча ишлар бажарилиди: моллар деярли тўла қувватга кирди, масулдорнинг яхшиланган, шундай бўлса ҳам у кўпларини унутиб бўлмайди. Аввалги шўхратини тиклаш йўлида дастлабки қадам қўйилди. Бунинг энг сезгир барометри — савдо ҳам тасдиқлади: Бироқ бундан бу ёни қийин кечади.

«ОХУРЛАР БУМ-БУШ...»

Чорвачиликнинг асоси — озуқа базасининг ҳолатига ҳудуд шундай баҳо бериши мумкин. Қизилқум узра юзлаб километр юрганимиздан сўнг муаммо ўйлаб чиқарила-магалишга ишонч ҳосил қилдик. Белеви кенгликларда ўт-ўланлар жуда кам, об-ҳавонинг оғзини иккиқили-ти йил якунига тубдан таъ-сир қилиши мумкин.

— Назаримда бу йил ҳам емиш излаб юзлаб километр юришимизга тўғри келади, — дейди КПСС XXV съезди номли совхоз директори А. Назаров.

Назаров бунақа сафар-ларга ўрганиб кетган. Ўтган йили у 550 километр наридан озуқа қидириб топди. Ҳар тонна 80 сўмдан тушди. Яна емиш олти минг тонна эди.

Бу мисол ҳам оддий. Кониҳек, Томди, Учқудук районларининг озуқадор бағчалари республикани ҳам ташқарига йўл олишди.

Деярли ҳамма жойда мол-ларни тўлаб боқиб яйлов-ларнинг табиий имкониятидан охиб кетётганини учун шундай бўляпти. Ҳар бирга беш-олти гектардан яйлов тўғри келиши керак бўлгани ҳолда аслида ҳар қўй атғини икки гектарга «умид» қилиши мумкин. Масалан, КПСС XXV съезди номли совхозда 62 минг бош, «Шофиркон» совхозда 58 минг бош мол боқиб охири чегара саналди. Лекин бу ҳўжаликларнинг ҳар бирида қўзиларни масуми бош-лангунча деярли 90 минг бошдан қўй бор эди. Бунга чўпонларнинг бир неча минг шахсий қўйларини ҳам қў-шириш Натижада ерининг та-қирини қийин кетади. Бунча «қўн» қўришга яйлов-ларнинг қўриб етатилади?

Ҳўжаликларнинг мута-хассислари, чўпонлар кўпчи-ликларда: қўйлар бош со-нини қисқартириш ёки ло-ақал барқарор ҳолга келти-риш зарур. Бугунги план-лар ихтисослаштирилган ҳўжаликлардан кўпроқ гўшт етиштиришни талаб қила-ди, яъни моллар бош со-нини кўпайтиришга тўғри келади. Бунда отарларнинг структураси бузилади.

Асрий тажриба ва ҳозир-ги замон фани тақозо эта-ди: сурувда совқилар сал-моғи 70 процент, зотдор кўчқорлар уч процентдан ошмаслиги, қолганларни ошмаслиги тўғрисида қўй-лар бўлиши керак.

Ҳозир эса чўпонлар пода-да 13—14 процентча қўч-қор сақлашга мажбурдирлар. Тўғри, гўшт ҳам керак, аммо қорақулчиликда энг муҳими — тери. Ҳозирча бу жойларда ўстиришга нор-мадан 60 процент қўзи ў-ринга 80—90 процент қўзи қол-диришга тўғри келаяпти. Гўе поймол бўлган яйловлар ба-риб-бир ҳам тўйдирмаслиги аён эмасдек.

Гўшт тайёрлаш планлари эса тинмай ошмаяпти. Кони-мех району ҳўжаликлари 1986 йилда беш ярим минг тонна, ўтган йили деярли олти минг тонна гўшт то-ширишди, бу йилги марра 6.800 тонна қилиб белгилан-ган. Областлар, республика

миёсида ҳам шундай ўсиш кўзда тутилган. Шу йил охирига келиб Ўзбекистон колхозлари ва совхозларида тўрт миллиондан зиёд қора-қул қўйлар боқилиши на-зарда тутилган, икки йил ўтган эса уларнинг со-ни яна қарийб бир миллион кўпайиши зарур.

Бундай йўл тутишдан асо-сий мақсад гўшт олиш. Ле-кин чўпонларнинг эътирози ҳам ўринли: яйлов имкония-тидан чек-чегарасиз эмас. Қўйлар бош сонини янада кўпайтириш жониворлар-нинг заифлашувиға олиб келади.

Еки ушбу мисолга эъти-бор беринг: Навоий обла-стида боқилган қўйлар... То-шкентда сўйилди. Моллар шунча йўлни босгунча ан-ча озади. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қўра, бу олабаст учун олти мингга қўшмича қўй демак.

Яна бир гап. Қўшни Қо-зоғистонда гўштга уч-тўрт ойлик тўқилини топириша-ди. Бизда эса уни бир йил боқилади. План қўрсатки-чи янги тирки вазири охири-га қаратилган. Бир қараш-да тўғридек. Лекин жони-ворнинг тирки вазири асосан учун суяғи ўсиши ҳисоби-га қўйлади. Гўшт жуда кам қўйлади — қўйларнинг ту-зулиши шунақа. Натижада ҳўжаликлар бир йил аслида ортиқча молни боқди.

ИНТЕНСИВЛАШ — ЭНГ ТЎҒРИ ЙЎЛ

Иккинчи йўл — яйлов-ларни сифат жиҳатидан ях-шилаш. Энг муҳими: уларга сув чиқариш. Гарчи Агро-сановат давлат комитети маъ-лумотларига қўра, ҳозир республикада 80 процентдан зиёд яйлов сув билан таъ-минлангани қайд этилса-да, бу рақам ҳақиқий манзари-ни тўла акс эттирмайди. Ма-салан, Томди районидан баъзи ҳўжаликларнинг экин-зорлари ҳам сув билан таъ-минланган деб ҳисобланади. Лекин бу ерда бунда қуд-қунга қўй ҳолларда сақини — у минг гектар ер тўғри кела-ди. Қўнига ўйлаб қистерна сув юзлаб километр масофа-дан ташилди. Совхозлар ҳар йили бунинг учун 600 минг сўмгача маблағ сарф-лайди. Ҳўжалик ҳисобиға ўтти арасида шундай қи-линапти. Бунинг устига қуд-қунлар ва сув манбалари-нинг анчайин қисми аллақан-каптал ремонтга муҳ-тож.

Умуман, нам йўқ бўлган ерлар ҳақида нима дейиш мумкин? Биргина Қорақал-поғистонда ҳозирги пайтда 950 минг гектардан зиёд шундай ер бор. Навоий, Бу-хоро, Самарқанд областлари-да бундан сал кам. Булардан ташқари ҳали яна ўт-ўлан экин ва ўрмон муҳофа-за минтақалари яратиб, суғо-риш пунктлари қуриш зарур.

Ҳозирги мажбул ҳавфлар-дан бири одамларнинг ло-қайдлиги ва масъулиятсиз-лигидир. Йилга мингга гек-тар яйловларни нодон-ларча ва аёвсиз йўқотиб бо-раётган кишиларнинг хатти-ҳаракатини бошқа яна қан-дай баҳолаш мумкин?

Гал қурилиш ва сановат бўлимлари, геологик экс-педицияларнинг сарҳадоғи

фойлияти ҳақида кетаяпти. Уларнинг зил-замбил маши-налари яйловларни чин маъ-нода сановат асосига ўтказиб қўйди. Биз бир манзари-ни кўрдик: йўлнинг икки то-ни бўйлаб қудратли — эни қирқ метрли — сап-сарғи қўмли йўл сал-пал қўнган саҳро сийнасига тушган. А-рофда турли қўвулар сочи-либ ётди. Бу ерда Бухоро — Чимкент нефть қувури қуриляпти. Қувулар ёти-зилган, қўвуричлар жунаб кетишди. Қўмлар эса яна уча бошлади. Бундай «объ-ектлар» анчагина. Ерининг тоғталётганлиги ҳақида ҳеч ким йўлмайди. Мутахассис-ларнинг ҳисоб-китобларига қўра, бугунги кунда рес-публикада умумий яйловлар-нинг 15 процентча қўмча барханлар бор. Бу ноҳус ра-қамлар тобора охиб бора-ляпти.

Бундай масъулиятсизли-ни учун ҳар жиҳатдан қатъият-ли билан сўраш пайти кел-мадикиман? Ахир, давлат мулкни талон-тороқ қилган-лик учун жуда чорасини аниқ белгилан қўйган Ер ко-дексини ҳеч ким бекор этти-ри йўқ.

«МАБЛАҒ БЕРИНГ, МАБЛАҒ!»

Бу хитобни ҳамма жойда: совхозлардан то республика Агротановат давлат комитети-га бир неча бор эшитдик. Таассуфки, бу сўз асосли эмас. Қорақулчилик инки-розга учраган саксонинчи йилларнинг ўрталарида рес-публика «Узгавнакармак-про» бирлашмасини ҳеч ўй-ламай-нетмай зарар бераёт-ганлиги учун тугатиб юбо-ришди. Агротановат давлат комитетига фақат кичик бў-лимига қолди. Иш ҳақи фондидан анча-мунча пул тежади, албатта. Лекин ас-лида тармоқнинг бақувват қурилиш базаси йўқ бўлиб кетди.

Эндиликда еттига қурилиш трести ва республика яйлов-мелиоратив-қурилиш бир-лашмаси бутун агротановат комплексига хизмат қўрса-ди. Бинобарин, уларда қора-қулчилардан умуман қабул қилишга унча имкон йўқ — бир йилда аттиги қирқ мил-лион сўм ажратилган, ундан бевосита яйлов ўзлаштири-шга фақат яйлов-мелиорация ишларигагина ҳар йили 30 миллион сўм сарфланади.

Ахир, қўн нарсаси қуриш керак-ку. Хомчўлларга қўра, фақат Навоий областида кам деганда юзта қошар барпо этилди, 460 километр йўлни асфальтлаш, қарийб 700 километр сув йўли ўтказиш зарур. Бу рақамлар респу-блика миёсидега бир неча ба-равар ошади.

Вазиятдан чиқиш йўла-ридан бири эндиликда таш-кил этилганга «Хлопко-пром», «Мясомолпром» ти-пидиги ҳўжалик ҳисобида иш қўрувчи қорақулчилик бир-лашмаси тузилди. У 90 та совхоз, Бухоро қорақул за-води, қурилиш бўлима-ларини бирлаштириш мум-кин. Махсулот сотишнинг таъминий ҳисоби 200 мил-лион сўмдан ошган бўлар эди. Олинажак фойда, Қозғос-тон ва Туркистон тажрибаси тасдиқлаганидек, тармоқни

«ЧОРВАЧИЛИК — ЗАРБОД ФРОНТ»

Биз газетанинг бу рубри-касида кўпдан бўён ўрганиб кетганимиз. Унинг мағзини ҳамма вақт қақавермайми. Яқинда таниқли ҳажвчилар-дан бири шундай хитоб қил-ди: «Нега энди ҳар бир то-вуқни азот этиш ҳисобиға олишимиз керак?». Балки шу боис рубриканинг маъно-

сига эътибор бермасмиз. Москва атрофида қандай эканлигини билмайман-у, ле-кин бизнинг қорақулчилар меҳнати чинакамга фронт-дагидек оғир.

Саҳрода яшаш қийин: ё-да ҳарорат қирқ даража, қишда деярли шунча совуқ. Изиллаган шўмол қўмин юзигагина сочади. Бир тоғчи сув анқонинг уруғи. Бундай шароитда ишлаш икки ҳис-са оғир.

Саҳродаги ҳўжаликлари-нинг маънавий қўрғонларида ҳам қудайликлар жуда кам. Йўқ, бу ўрнида гап асфальт-ланган йўллар ҳақида кет-майпти. Қўпига посёлкалар-да электр, тиббий ёрдам қўрсатиш, пункт, ҳаммом йўқ. Ҳозирча оёб турар жойлар, болалар боғчалари ва клублар ҳақида гапирши-га ҳам тўғри келмапти. Яй-ловлардаги чўпонларнинг туриш-турмушини умуман тасвирлаб бўлмайди. Улар-нинг асосий бошланалари — ўтов. Нарв бора икки хо-нали тирпови уйча. Бу уй-чаларга уч авлод, қариялар-дан чақалоқларча қандай жойлашганлигини фақат таъ-мин қилиш мумкин.

Ҳатто бой Кониҳек райо-нида ана шундай уйчалар ҳам ҳаммага насиб қилма-ган. Қўшни Томди районига эса бунақа бошланалари бармоқ билан санаш мум-кин. Навоий областининг тўғта қорақулчилик райони-дагина деярли 150 минг квадрат метр уй-жой, 30 та боғча, 13 минг ўрнили мак-таб етишмайди. Бундай ман-зара республиканинг бошқа қорақулчилик минтақаларига ҳам хос.

Одамларга бундай муноса-батда бўлиш қарлар низо-розига олиб келди. Ҳўжа-ликлар ва йўлларнинг раҳ-барлари бунларнинг чўпонли-ка қўйдириш — учун қанақа йўллардан боришмайди дей-си. Масалан, Кониҳек рай-онидега комсомол-шўмол ба-гадари тузилган бўлиб, унинг аъзолари икки-уч йил-дан кейин олий ўқув юр-тига йўллана олишди. Ҳо-зира бу иш бериб турибди... Лекин қачонча?

Йигитлар олдига армия хизматига чўпонлик қили-шади. Бошқа ҳаётини қўриб ва ҳарбийда насб эгаллан-ларидан сўнг улар шўфёр, лавандловчи, курувчи бў-либ ишлашни афзал қўри-шади. Бу атрофда қурилиш эса учраб туради. Тўғри, бу иш ҳам осон эмас, лекин сал одамга ўхшаб яшаш мумкин, меҳнат ҳақи ҳам чўғирлиқ.

Дарвоқе, бу ҳам етилган масала. Қорақулчиликдаги иш ҳақи қўй йиллардан бун-гайта қурилгани йўқ. Мас-алан, битта терини шилиш аттиги 11 тийин туради. Бу ўрнида нафақат эпчиллик, балки психологик тайёргар-лик ҳам керак: кунига бир неча қўнни ҳар қандай одам ҳам сўя олмайдди. Терини тузлаш учун ҳам қандайдир тийин тузлашди. Саҳро ша-роитида ишлаганили учун устуха ҳақ бериш тартиби пушта ўйланмаган.

Бундай ширин шароит-ларда яшашга рози бўлаётган-лар борган сайин қанайиб кетётганлиги тушунарли, албатта. Агар бу масала ас-тойдил ҳал этилмаса, қўпга бормай қўй боқадиган одам қолмайди. Бунинг тасаввур этиш қийин, лекин аслида шундай.

Шундай қилиб, сарлаҳа-да берилган саволга навоб олганимизча йўқ. Олишимиз ҳам мумкин эмас. Барча танг масалаларни бир сйлтоб билан ҳал этиш қийин, ал-батта. Эски шўхратни тик-лашга тўғри йўл топиш учун мураккабликлар анча тула-лаб қолган. Улар узоқ вақт мобайнида йигилган.

Маъмур маколларини мақса-да бовша. Тармоқдаги му-аммоларни қўй йиллар мо-байнида сезмасликка инти-лишди. Шунинг учун бугун-ги кунда уларни шунчаки белгилан чикиш эмас, балки ҳеч бўлмаганда таҳлил этиш, ечишини йўлларини излашга интилиш зарур.

Табиийки, мақолада ай-тилган фикрларнинг баъзи-лари баҳс-талоб, баъзилари аён нарсалар. Биз бунда мутлақ ҳақиқат даъво қил-майми. Муҳими бошқа: ин-тиҳоримиз, очингани айтган-да, республика ва мамлакат-нинг катта даромад манбаи ҳисобланмиш «қора атир-гул»ни сақлаб қолиш керак.

А. БЕЗЕРХОВ,
ЎзТАГ мухбири — «Қиш-лоқ ҳақиқати» учун.

Совет Иттифоқи

гражданлари! Ўзаро

талабчанлик ва шах-

сий масъулиятни ку-

чайтирингиз, танқид

ва ўз-ўзини танқидни,

демократия ва ош-

кораликни авж ол-

диригиз!

(КПСС Марказий Комитети-нинг 1988 йил 1 Май қақриқ-ларидан).

ХУШХАБАРЛАР

Бахмалдаги мактаблар-аро 2-қўв ишлаб чиқариш

комбинатига меҳнат қилаёт-ган болалар Партия XXIII съезди номли совхозга ў-ларнинг дастлабки мах-сулотларини — узум жой-лаштиришга мўлжалланган минг дон аниқни тайёрлаб берди. Ҳўвчилар бу иш-ни ҳўжалик билан тузилган шартномага биноан бажари-лар. Улар совхоз коллекти-ви билан бирга боғлар ва узумзорларни парвартири-шда, мева солиш учун идишлар тайёрлаб, ишдан чиққиларнинг ремонт қил-моқдалар, ҳосил теримда ҳам қатнашмоқдалар. Улар ўқу-ишлаб чиқариш комби-нати устоналарида авто-саварлик, борбонлик, тикун-чилик, худрадорлик, трактор-чилик касбини эгалламоқда-лар. Болалар «Строймобель-бит» район бошқармаси бурюмтасига қўра, ошхона учун мўлжалланган стол ва стуллар, бошқа жиҳозларни қўн билан ясамоқдалар.

Ўзбекистон ССР Фанлар

академияси физиология ин-ститутининг олимилар ҳалор-ладан оқсил моддаларини олишининг самараларни техно-логиясини ишлаб чиқидилар. Улар мўйна берадиган ҳай-вонларнинг озуқа рационига-ди гўшт ва балқини ўсим-лик оқсил билан алмашти-ришни тақдир қилдилар. Ҳайвонлардан олинган оқ-силлар қўрадан сийдан озу-қанинг 25 процентча бўл-ган қисминини ташкил этади. Сув ўсимликларидан ажрат-ти олинган оқсил моддаси тўйимликлик жиҳатидан ҳам, калориялик жиҳатидан ҳам ундан қилинмайди.

Тошкент областидаги Бус-тоник мўйна ҳайвонлари ҳў-жалигида ортирилган таж-риба шун қўрсатадики, ет-га ўсимлик оқсил қўйиш-ти натижада ҳайвонлар тез ўсидилар. Териларнинг сифати ҳам пасаймайди. Ўсимлик оқсилнинг қўла-лигини қўрақулларнинг бо-қилиш кетидан сарф-ҳа-жатарини анча қанайтириш, мўйна ташқарини арзонла-штириш имконияти беради.

Самарқандда архитектура.

қурилиш институти олими-лар таркибда адибфойиб бўлган арзон шпаклева рецентни тақдир этидилар. Уни тайёр-лаш учун олимилар Самар-қанд қўн заводининг илгари ётиб бориладиган чикиди-ларидан фойдаландилар.

Янги материал таркибда илгарики ағъанайи нарсал-лар — суяк элини ва кир-совун йўқ. Бу ана шу ян-гилик жорий этилган Са-марқанддаги 5-қурилиш трес-тига ҳар тонна шпакле-вадан 280 сўм тежаш им-конияти беради.

Шуни ҳам айтиш керакики, арзон шпаклева сифатга ҳеч таъсир қилмайди. Мута-хассислар ҳар йил 3 минг тонна шпаклева сарфлана-диган республика қурилиш министрлиги қороналарида ана шу янгиликни қўллангани натижада миллионлаб сўм пул тежаллигини ҳисоблаб чиқидилар.

(ЎзТАГ).

ОШКОРАЛИК ОЙНАСИ

БОЗОР НАРХИ ОСМОНДА

Яқинда шаҳардаги танишмишнинг боришга тўғри келди. Шошилиб қишлоқдан ҳеч нарсаси олмаганилигини учун бозорга кириб, мева-чева харид қилмоқчи бўлдим. Лекин бу ердаги нарх-навои қўриб ҳайратдан ёна ушлаб қолдим. Бир килограмм узум 4—5 сўм, олма анор 3—5 сўм, нок эса 6 сўм, ҳар қуян истеъмол қилганидан қар-тошқанини килограмми 1—1,5 сўм! Тўғрисики айтсам, бу менга, қишлоқ кишиниға бошқага таъсир қилди. Шун-дан сўнг қўндан бери ўйлангирини қўнган фикрларини ёзиб редакцияга йўллашга қарор қилдим.

Қўнат экиб, боғ яратиб, уни тўққичлик, мамур-чилик масаланига айланти-риш, сабзавот-поллиз экин-ларидан мўл-қўл ҳосил олиш учун ўлқамиз таби-ати жуда қўлай. Тупроғини айтмаймишми? Уни бежиз зарга қиеслашмайди. Иш-лови ўрнига қўйилса, саҳий қўёш остида ҳар қандай экин ҳам ҳосилсини тўқиб сола-ди. Лекин табиат инъом эт-ган қудайликлардан самар-рели фойдаланамизми? Бозордаги мева, узум, саб-завотнинг ҳозирги нархи бунга йўқ, деб жавоб бериш-га асос бўлади. Менимча, бу-нинг бир неча сабаблари бор.

Республикамизда ҳар йи-ли хайрли тадбир — қўнат экин ойларида ўтказила-ди. Бу жуда яхши. Аммо ни-ма учундир шу даврда ман-зарали дархат қўчалари экишга зўр берилади. Боз устига қишлоқларда ҳам ҳўбонлар, парқлар бунёд бўлиш, қўча ва ариқ бўйла-рини қўналмазорлаштириш-га манзарали дархат қўча-ларни экиш одат тусига кириб борапти. Бунинг ў-ринга шаҳарларда ҳам, қиш-лоқларда ҳам мевали да-рахтларни қўнайтирсак қан-чадан-қанча қўшмича мева олиш имконига эга бўла-миз-ку!

Айрим колхоз ва совхоз-ларда бунча тектар боғ ярат-дик, деб қўнор ташкилот-ларга рапортлар беришди-ю унинг парвартиришга ўз қўлига ташлаб қўйилди. Натижа-да сийрак боғлар юзга ке-лади. Қанчадан-қанча ер майдонларини учун бекор ўтади. Агар боғлар хатоси-ни тўлғасан мевамиз яна қўялди. Махсулот мўл бўлса бозордаги нарх-навога таъсир этмай қолмайди, ал-батта.

Қўнчага айна пишчилик пайтда ҳам меваларнинг яхшии кам, танқис бўлади. Савдо дўконларида олма, узум ва сабзавотлар қўн бў-ладую лекин уларнинг си-фати талабга жавоб бер-маслиги учун харидор бозор-га боришни афзал қўради. Ҳўжаликларда қўрилми, йи-рик, хушута ҳосил бера-диган мева, узум навлари етишмайди. Борлари ҳам бир вақтда етилган навлар-дир.

Демак, боғон-соҳибкор-ларга эргаги, ўрнатилган ва кечилар навлар жуда ке-рак. Афсуски, улар биз ис-таганча топилабди, дуч келган нави экишга маж-буримиз. Буларнинг ҳамма-си пировардида эл-юрт дас-турхонининг қамбағаллашу-виға олиб келади. Бироқ бу билан мен фақат қўнат ети-тирувчиларни айболоқчи эмасман. Ҳўжаликлар раҳ-барлари, мутахассислар, бригада бошлиқлари ҳам катта қамчиларига йўл қўйишмапти. Улар қўнчага планни охири бажариш тоғнани қўнайтириш мақса-дида сифатсиз бўлса-да, сарқосил навларни экишди. Бунинг устига меваларнинг терилиш муддатларига риоя етишмайди. Уларнинг план ба-жарилса мева, сабза-вот дўконларида тиқини на-маштирадиган олма, узум-ларни, қўм-қўн қон, нордон олқўрларини қим қўрмаган дейсиз?

Мен йиллик планларини хом-хатала, сифатсиз мах-сулот ҳисобиға муллатидан илгари бажариб, олдиқ ол-ганларни қўрмаган. Лекин ундан нима фойда? Халқи-мининг сара мева-чевага, сабзавотга бўлган талаби қон-дириладими? Йўқ, албатта. Бунга йўл қўймаслики учун йил бўйи йиллик-кетин етил-диган мева, узум навлари-нинг экилишини, ҳосилни ўз вақтда сифатли тери-лиши ва тайёрлов ташки-лотларига сараланган ҳолда топирилишини қатъият на-зорат остига олиш керак.

Юқорда айтганимдек, қишлоқ жойларда манзарали дархатларни қўнайдиган ортиқча экин қўнайтириш-га чек қўйиш пайти етди, деб ҳисоблайман. Бундан ташқари колхоз ва совхоз-ларда сув яхши чиқмайди-ган, меҳанизмлар яхши юраладиган қийин, ба-ланд-паст ерлар ҳали қўйлаб топилади. Агар уларни ў-лаштириб, йирик майдонла-рга қўйиб юборишнинг ило-жи бўлмаса шу ерларда ки-чик-кичик олмазорлар, нок-зорлар, ўрқинзорлар, ёнқо-зорлар барпо этиш мумкин. Бу майдонларни колхоз ва совхозларда ҳалол ишлаб-тажриба ортирган пенсис-нерлар, меҳнат астерла-рига пурдута бериб, қўнат ва бошқа нарсалардан бр-дамлашлса тез орада ўн-ини яхши самарасини бе-ради, деб ўйлайман. Бун-дан ҳўжаликлар ҳам, пул-дари оилалар ҳам яхшичи-на манфаддор бўлади. Е-рининг умри бекорга ўтмайди.

Илгарилари шаҳардаги аҳолининг ақсарият қисми оз бўлса-да, бунинг томо-р-қасига эга бўлади. Ана шу томоғида экилган мевали дархатлар, сабзавот оила-эҳтиёжини қопларди. Ай-рим миришкорлар ортиқча махсулотларини бозорда со-лардилар. Шунинг учун ме-ва-сабзавотнинг нархи ун

АНДИША

Нечакми ўтлуқ кўзи бағринини
бирини аялади,
Жон ўзини қўрбон этиб жоду
қароқин озулар...
ЛУТФИЙ.

«КАТТАЛАР ОЛДИДА сўз айтмоқ
уят. Сени гапга чорласалар ҳам ти-
лингини тий».

«Қиз бола камга бўлиши керак.
Индимаслик унинг ҳўсинга ҳўс қў-
шади».

«Эринг уришса ун ош, сўкса сўк
оши. Тилини тийиш учун чўп тишлан».

«Уйдаги гапни эинҳор бэ эинҳор
қўчага олиб чиқма. Эринг сендан со-
вугани тўшганин совугандир».

Оналар, момолар тарафидан айти-
ладиган бундай «қикматларини» қиз-
нинг, ёш жувоннинг қўлоқлари минг
бор, балки ундан ҳам кўпроқ тинг-
лаган. Панд-насиҳатлар унинг жисми-
га, онига, шуурига, дунёқарашига
сингиб кетган. Ҳали ҳам аксарияти-
миз андишани аёлнинг фазилати
деймиз. Лекин эркак қўлларини мушт
туғиб уни дўппосласа нега у андиша
қилиши керак? Нима, у инсон эмас-
ми? Наҳотки ҳақоратларни эшитмоқ,
бир оғиз ширин сўзга илҳақ бўлиб
яшашмоқ учунгина дунёга келган?!

Ҳали қуёш уйғонмасдан бедор бўл-
гани, болаларига, хонадон аҳлига
нонушта ҳозирлагани, уй-жойни,
ҳовлини йиғиштириб, супуриб-сиди-
риб, саранжом-саршита этгани, ўзи
ши билан бўлиб бир пиёла чой қўп-
лай олганини унинг гуноҳини?

Қишлоқ жойларига уй беклари
қизин-қизини ўқоқ бошида. Бир мар-
тагина совуққа дилдираган қўлларини
кафт орасига олиб «Музаб кетиб-
ди-ку!» дедикми? Йўқ, гўё музаб,
хўрлениш, азизат чеккиш унинг вази-
фаси деб қараймиз. Унинг андиша-
сини қандайдир тобелик, бўйсунма-
ли деб тушунади. Ота-онаси андишага
ўргатиб унинг бахтини тиллашган.
Лекин не афсуски ҳар қанча хўрла-
ниш, саранжом-саршита, «тушган ери-
да тош бўлган» қизларини бахтли
деб юрۇчилар кўп. Умуман бахтни
борган ерида тош бўлиб қолиш деб
англайдигани қанча!

Маликанинг кийригига бир томчи
ёш ялинди қолган. 4-палатада даво-
ланаётган хотин-қизларнинг нигоҳи-
лар ани шу томчига қадалган.

Ҳадеганда узилб тушармайдн.
Худди андишага ўхшайди. Малике-
нинг дардини тинглаётганларнинг ҳам
қўлларига ёш. Ҳа, инсон ниҳоятда
юмшоққўнгли ва айна пайтда ўта
тошбағирдир. Балки Маликанинг эри
Анвар Сувонов ҳам ҳозир шу ерда
бўлганда вужуд қажшаб кетарми-
ди.

— Биз чўла яшадик, — дейди
Малика Мирзакрилова. — Шу йил-
лар бир лаҳза тиним бўлмади.
Турмуш ўртоғим билан муносабати-
миз яхши эди. Аммо қайнонам уни
қайтарди. У, онасининг галига кириб
мени тақдирларди. Гуноҳим, айбим
нима эканигини тушунолмасдим.
Дардим ичинда эди.

Балки унинг гуноҳи гўзал бўлгани-
дendir! Агар чиройли, келишган
бўлганда Анварнинг кўнгли бош-
қасига тушармиди? Эҳтимол у бош-
қа бир кишининг суюлиги эри
бўлармиди? Ёки унинг гуноҳи бирор
бир гап айтса ерга тикилишда, ўз
инсонийлигини ҳимоя қилмаслиги-
дendir! Ахир эри муштлаганда бир
кафт бўлиб бурнакда ўтирар, қайи-
онаси қараганда «қўллуқ» қилиб бош
эгарди-да.

Ниҳоят унинг ички кечинмалари,
дарди оғирлик қилди. Бунга қарши
исёни шу бўлдики, ўзи туғилиб ўс-
ган уйига кетиб қолди.

— Эрим мени олиб кетишни ба-
ҳона қилиб келарди-да, ҳақоратлаб,
юзимга таскини тортарди. «Қани ол-
дикми» тўшди дедди. Мен индима-
дим. Унга гап қайтаршга тилим
бормасди. Бу ҳол анча давом этди.
Қизим Олдуз тўрт ашар бўлди.
Унинг сўроқлаб келиши таскини билан
бошланиб, таскини билан тугар-
ди.

Бир кун қиз одатдегидек ҳарҳа-
ша қилди.

— Ая, дадамга бояман, дадамга
бояман!

— Йиллама, қизим, даданг көп
қолар.

— Дада... Дада...

Қизининг «дада» деб нола қили-
ши уни заиб юборди. Юраги санч-
ди. Қўзлари олди қоронғиланди.
Ўзи нима қилганини ўзи билмасди.
Авал кўрсини хиди анқиди. Кейин
аланга ичиде қолди. Ловулаётган
гулхан аро қўлоқларига қизининг «да-
да», «дада» деган сўзлари эшитилди.
Шу пайт кимдир уни бир нарсга
қўради. Олов ўчди, аммо вужуди
ловуларди.

— Нима қилиб қўйдинг, қизим!
«Турмуш ўртоғим «Сен ҳеч нарс-
қа қилмайсин, индима» деган-
ди. Шу ҳам сабаб бўлса керак!».

У узоқ азоб чекди. Куйишдан
оғир дард йўқ экан. Бир кун зин-
таси эри бошқача уйланаётган эмиш.
Яна унинг «этиги хўл бўлди. Тўн-
ларини изтироб, кўнлари азобга ай-
ланди. Ох, андиша, бунчалик оғир
юксен!

Бир кун у эрининг ширин сўзи-
ни эшитди. «Ке, қўй, дўвом йўқ
дегим». Уша таниш қўлар... Унинг
бошини силади. Бармоқлар кийриқ-
ларига тегди. Ана шу бир лаҳза
овутиш учун у «Давом йўқ» деди,
ажралишга ризоллик берди. Анвар
бошқача уйланди. Малика эса ҳамон
касалхонада. «Йикки йилдан бери де-

воланаяман, лекин тузалиш қийин
кечаяпти».

Мана андишанинг маъсули! Сир-
дарёлик Маликанинг умри андиша
йўлида ҳазон бўлди. Бу ҳақиқатни
на унинг ўзи, на атрофдагилар ан-
глашди. Ўзига ўт қўйишни исён деб
тушунишди-ю, андишани эканлиги-
ни, даъво қилмаганини ақлашди.
Асрлар қаридан бизгача этиб кел-
ган бундай «мерослар» ҳали қанча
уқубатларга боис бўларкин!!

МЕРОС

Қайси хонаник йўл қилғай тутун,
Эшик-деворин қаро қилғай бутун.
Абдурахмон ЖОМИЙ.

ЭЛНИ ГАП БУЗАДИ деган ақида-
ни ҳар биримиз эшитганмиз. Базан
энг нозик тўйлар, ширин хоти-
рлар, орау-умидлардан қандайдир
совуқ гап устун келади. Ахир, қиз
мактабни битириши билан «этини
ит талагани» кишининг ким қўрмаган!
Нима эмиш, эл-улус фалончининг
қизига совчи келмапти, деган эмиш.
Ишонасизми, ҳали она сўти ҳиди
оғзидан ақиб турган қизига қараб,
«Тезроқ эрга бериб юбориш» керак
деган отани қўрганман.

«Нега бундай хулосага келдин-
гиз?»
«Қиз боланинг бахтини боғлаб
ўтириш керак эмас, келган жойга
йўқ демаслик лозим. Юлдузи тў-
риқи совчилар бош сўқшади. Қиз
қариса қозн бўлар, сари ита рози
бўлар, деган гап бор. Уни қаритиб,
уволига қоласизми?»

Бу тушунича қачон пайдо бўлган?
Саволининг жавоби йўқ. Чунки азал-
азалдан қизларга қул каби қарал-
ган, уларнинг хоҳиш-истаклари топ-
талган. Бу «мерос» ҳалғача айрим
одамларда сақланиб қолган. Пай-
аридик Қоқия Абдуҷалилова бах-
ли яшашни жуда истарди. Аммо
тўйларни қилганлардан эди. Совчи
келганда ҳатто унинг номини эслаш-
мади. Фақат «бугун оқшом тўй бў-
лади» деганда, ҳамма аққа жер со-
линиб бўлганда қандайдир мулла
«Розимсан!» деб сўрди. «Йўқ» де-

бўлган юрда бундай воқеа фақат
бир жойда юз берса-да, демак де-
мак эканмиз, демак қоқайди экан-
миз. Авли, онани асрай олмаган
эркак, одамлар, маҳалла-қуй, қола-
верса жамият ҳали бус-бутун эмас,
ҳали нуқсонларга ботиб ётибди. Бу
— энг одил хулоса.

Ун сўм пул учун умр йўлдошини
қўрлаган эркак эркинми? «Боламга
нарсаси олдим», дея эзиллаган аёлни
муштлаган пуллараст эркак ота но-
мини кўтариб юришга лойиқми?
Йўқ, албатта. Лекин не кунки, ора-
мизда шундайлар бор. Ундайларни
номард дейишди. Агар бу сўзин
форс тилидан ўзбек забонига тў-
ғридан-тўғри ағдарса «эркак эмас»
деган маънини беради. Ҳа, «эркак
эмас»лар бор экан, аёл бахти тўкин
бўлолмайди. Демак, диққатни ана
шу нуқтага қаратмоқ шарт. Токи
улар эртанги кунимизга мерос бўлиб
ўтишмасин.

РУТУБАТ

Ким киши дилига беради озор,
Итнинг ундан ортқ шон-шарафи
бор.
Ҳофиз ШЕРОЗИЙ.

ОФИЯТ ЯШАГАН, ниҳоятда қисқа
вақт яшаган хонадонга тушки вақт
кириб борди. Маҳкам оланинг қў-
лида етим қолган Шерзод. У энди
бир ёшга тўлган.

— Ҳар кун касал, ҳар кун азоб
беради, — йўғлаб юборди Маҳкам
опа.

У оламдан бевақт ўтган келини
Офиятни эслаб эмас, ўзи чекаётган
азоблар учун йўғлади. Тўнлари ух-
ламасдан етим боқётгани сабабли
йўғлади.

«Мен, Маҳматов Офият, 1963 йил-
да туғилганман. 3-ўрта мактабни би-
тириб пойфазал фабрикасига, ша-
ҳарга ишга бордим. 1985 йил 23 ав-
густда Полков Тўлабоевга турмуш-
га чиқдим. Сўнгиси оила қурдик.
Аммо бахтли бўламан деб орау
қилганим. Лекин бир ҳафтадан ке-
йин орауларим поймол бўлди...»

лаб орқага тортқилади. Офият йў-
ғлади, ўқиб йўғлади, қичқирди, ле-
кин қайнонасининг юраги юмшама-
ди.

— Мен энди яшайман, ўзимни
куйдирмаман, — деди у.

— Қанийдан шундай қилсанг!
Офият бардоши қалқиб исёнга
айланди. Бир зумда у гулхан ичиде
қолди. Эри эса бепарво одимлаб
ташқарига чиқиб кетди.

«Энди мен нотўғри ҳаракат қил-
ганимни тушундим. Жуда яшагим
келяпти. Ўлишни истайман...»

Бу унинг сўнгги сўзлари. Шерзод
ўғайиб йўғиб бўлгунча бу воқеа-
ларга бошқача тус берилар, онси-
нинг сўнгги сўзлари битилган маг-
нит лентаси ҳам эскириб қолар.
Шунда у оназорининг қабри ёни-
да ўтириб изтироб чекар балки.
Қорчалонлар «бу қабристонга қў-
маймиз» деб жанжал кўтаришди, деб
ҳақиқатни айтишар. Ҳа, у оламдан
ўтган ҳам тақдирлашдан қутулма-
ди.

Полков қамалди. Шерзод етим
қолди. Қайнона эса ўз ташвиши би-
лан банд. Офиятнинг отаси, онаси,
синглиси юм-юм йўғлайди. Қўз аш-
лари «Нега!» деган сўроқни англа-
тади. Қўз ашлари бу сўроқнинг жа-
воби!

Хўш, нега бу рутубат дилларга из-
тироб солди? Унинг илдизи қаерда?
Менимча бу воқеада қўз нарсга қай-
нонага боғлиқ. Қайнона ва келин
орасидан гапларни қўп эшитганимиз.
Қўйдн-қийди воқеаларининг ҳам ак-
сарияти шу тўғрйлидир. Ахир муҳта-
рана оналаримиз бир пайтлар ўла-
ри ҳам келин бўлишганини нега уну-
тшади! Балки ўзлари чеккан ситам-
ни қайтармоқчиликлар!

Кейс онанинг дунёқарашини бошқа
экан, ўйил-чи, ўйил! У робот эмас-
ку! Унинг ақли, анжидон, таваққури
қайнда қолди! Умуман аёлга нисба-
тан қўполлик, бой-феодалларча му-
носабат унинг вужудига қанон кир-
ди! Худди шу хусусда атрофдаги-
ларнинг ҳам аёби бор. Кимдир унга
хўшқини чала ўргатган, ана кимдир
«Хотинининг ҳар ҳафта уриб турма-
санг, эрим ўлган дейди» деб унинг
розолати кучини жунбўшга келтир-
ган. Бошқа кимлар эса томошабин
бўлишган.

Самарқанд областининг Самарқанд
ва Ургут районларида турмуш тарзи
Қўшрабботникдан ўн чандон афзал.
Хонадонларда сув ҳам, газ ҳам бор.
Лекин аёллар исёни шу икки райо-
нда кўп. Нега! Бу саволини ҳар ик-
кала район раҳбарларига бердим.
Олган жавобларим совуқ ва юзак
эди.

«Қўшрабботда ўзини оснш одат,
бизда эса куйдириш».

«Бу социал ҳавф эмас, оддий ка-
салликдир».

«Биз қанчалик кўп эйтибор берсак,
шу қадар авж олади».

Бу жавоблар кимга тегишли экан-
лини аздайман. Чунки шу муносабат
билан районга бош-қош бўлиб юр-
ган кишининг қиёфаси шош бўлиши
мени ўйлатади. Энг асосийси бу ҳам
эмас. Ушбу жавоблар ҳам аёлларга
тегишли. Ҳа, ҳаётни тепадан туриб
кузатадиган аёллар ана шундай му-
шоҳада қилишадир. Ажаб, уларнинг
қалбларида не кўярмоқда экан!!

Ургутда ночор кунга тушиб қолган
келиндар тақдирини муҳомамага қўй-
дик. Фақат бир киши унинг йини
олиб, зуғум ўтказган қайнонани,
муштга зўр берган эркакни қора-
лади. Қолган фаола хотин-қизлар
эса келинчакни «тошбўрона», тўғри-
роғи гапбўрон қилишди.

Шу ерда бир нарсга мени қаттиқ
ранжитди. Биз фаола деб ҳисобла-
ган хотин-қизларнинг қўллари онла
хуришмаган, оналик нима эканидан
беҳабар. Шу боисмики, улар келин-
чакни илдизга ундашди. «Мушт би-
лан одам ўлмайди» деди бири.

Хўш, биз эркаклар-чи! Биз ана
ҳам совуқроқ муносабат билдири-
ми. Авли бир парда паст табақа-
даги жондор деб ҳисоблагувчилар
озми! «Мен ҳали йўлдошимни чер-
ганим йўқ», деди йигитлардан бири.
«Сен эркакмисан ўзи!» унга ўқрайди
дўсти. Ҳа, бундай ҳол худди шу бу-
гун, аёлларга ҳуррият тоқанинга 70
йил бўлган кунда ҳам яшамокда.

Айбимиз шунки, аёл кишининг тад-
қиқ эта олмаяпти. Оилада у билан
төнг бўлишни ор деб билаяпти. Аёл
бардошини баҳолашга кучини
эмияпти.

Яна ўша Самарқанд районига юз
берган бир воқеага разм солайлик.
Ахтам Жўраев ўзини эр билан
киши эди. Аммо ичкилик уни ер
қилди. Бундан ўн саккиз йил аввал
янгй йил кечасида хонадонда аза
очилишга сабаб бўлди. Углини пи-
чоклаб, фарзандиш номини олди.
Ун йилга қамалди. Лекин шунда ҳам
умр йўлдоши Қурбон ая ундан ке-
чолмади. Жигарғўшасининг хунига
зомин бўлган эрини тарк этмади.
Қотил элики ашда уйига қайтди. У
аёл қалбини бу қадар кенг умон-
лигини тушуна олмади.

Ахтам Жўраев ана ичкиликка
муқассадан кетди. Оилада эса ҳар
кун жанжал, тақдирлаш, ҳақорат
туғи аёл қалбига киш бўлиб санчи-
ларди. Фарзандлари Аҳром, Амин,
Салтанат онанинг қўлларида ҳаёт
ришати сўниб бораётганини, сий-
мосида тунд булут муқим бўлиб
қолганини сезишар, улар ҳам изти-
роб чекинарди.

Ота эса экин-эркин юрарди. Ке-
чуруларни йўқ нарсани баҳона қи-
либ хотинини хўрлар, уриб-сўқарди.
Айтинг, бу хўрликча чидаган аёл қал-
бини қайси биринчи ўргана олди!
Агар уни тушунишганида, зора фо-
жикалар аригига тўгон солардик.
Афсуски бу ариқнинг оқими ҳамон
равон, Қурбонни Мирзобоевнинг бар-
доши уммондан дарға, дарадан
қатрага қараб торашиб борди ва бир
кун қакраб қолди. Унинг асаблари
ўзига бўйсунмай қўйди. Фикрлари
яйлиб кетди. Ҳаётининг сарҳад
бузилди. Қалби қажшади. Юраги тит-
ради. Лабларидан суз қочди. Бу
дунё кўзига олов бўлиб кўринди.

Она уст-бошига кўрсини селди-да,
бу сокин оламга аялдо айтди. Унинг
сўнгги азоблари жуда дахшатли эди.
Эх, она, нечун ўзининг бу қадар
қийноққа солдинг! Йиллар давомда
чидаминг, фарзанд доғини кўтариб
юрганинг, ориятдан устун қелганинг
ҳақиқими бу, нега бундай қилдинг!

Ҳа, аёл қалбини биз тушунолмай-
диган бўлиб қолдик. Оролни ҳимоя
қилишга куч топаилми-у, ўзимиз
қуриган орол бўлиб қолганимизни
тан олмаяпти. Дунйини эсраб қо-
лишни ҳар кун тақоррлялми-у,
ўзимиз бомбага айланиб қолгани-
мизни яшраилми. Ахир аёлни
портлатган бомба ким! Бу са-
волга жавоб берайлик!

«Яқинда қишлоғимизда бир киши-
нинг аёли оламдан ўтди. У энди ҳар
кун чойхонада, ёқалари яғир кос-
томининг эгиндан чикармайди. Кийим-
боши қорайиб кетди бечоранинг.
Аста-секин юзлари хира тортиди.
Елғизлик азоби ўртамоқда эди уни.
Ой ўтмай букчайиб қамондай бўлди.
Назаримда у қовжираб қолган
даррatto ўшарди. Ҳа, аёл қадри
ўлимнинг энг оғирини, машаққатли-
сини хитиёр этмоқда!»

Биримиз минбарга кўтарилиб, у
пахта даласида азоб чекапти, де-
дик. Тўғри унинг изтироби бисёр.
Лекин ҳомилдор кўзларида ҳам
пахта терди у, биз бефарқ бўлдик.
Бирок бу бефарқликка қарши ола-
ли исён кўтаради у. Чунки эркак-
нинг обрўси, ҳақининг нуфузи учун
захмат чекишдан чўкмади.

Қишлоқда шароит оғир, боиси шу
додик. Аммо шароитни қўйиблатиб
қўйдикми! Гарчи қуёшдан аввал
йўғониб олсанам суз ташиса, дашт-
га қичиб ўтир турса, кетмон олиб ер
чопса, мушти билан қанчир пиқитса,
болаларига чўри бўлса-да, у исёни
эри бермади. Оиласи шарофи учун,
оналик бахти учун шундай қилди.

Омонлик ёнимасин,

Тинчлик ёнимасин,

Ойла ёнимасин,

Дунё ёнимасин!!!

Жаҳонгир МАМАТОВ.

Биринчи космонавт-учувчи Ю. Гагарин номи билан ата-
лувчи Мирзаул райони маркази йилдан-йилга чирой оч-
моқда. Бу ерда қўлаб маданий-маиший бинолар, турар
жойлар қад кўтарилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Гагарин ҳайкали. 2. Архитектор
Т. Текебаев ва халқ депутатлари шаҳар Совети жойи
комитетининг раиси К. Самуратов. 3. Янгй «Космос»
универмаги.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотолари.

ИМТИҲОННИ МОСКВАДА
ТОПШИРИШАДИ

А. Н. Островский номидаги
Тошкент театр ва рассомлик
санъати институти студентларин-
ининг Мольернинг «Зўрани
табис» комедияси асосидан
постановкасини москваликлар
ва пойтахт меҳмонлари томоша
қила оладилар. Спектакль
Москвада бошланган Бутунитти-
фон диплом спектакллари фести-
валлари программасига кирит-
илган. Мазкур олий мактаб
вакиллари илк маротаба шун-
дай масъулиятни ижодий му-
шоафадга китирок этмоқдалар.
Спектаклин драма актёрлари
туркиман курсини битирувчи

студентлар сахналаштирганлар.

Кўшми республикада бундай
институт йўқ. Туркиман сахна
мутахассислари Тошкентда тай-
ёрлаб чиқарилади. Горский
номидаги рус академик драма
театрининг режиссёри Алек-
сандр Кузин туркиман курсига
раҳбарлик қилмоқда. У Мольер
асарини сахналаштиришга ҳам
кулашди. Спектакль жона-
лих институт сахнада қадма
Чоржўдаги гастролларда зўр
муваффақият билан намойиш
қилинган эди. Энди спектакль
Беролова номидаги театр
сахнасида кўрсатилади.

Спорт ахбороти

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионати-
нинг олий лигасида наваб-
даги тур учрашувлари ни-
ҳоясига етди. Уларда омад
меҳмонлар томониде бўлди,
деиш мумкин. Негаки, май-
дон эгалари ўтказилган
етти матчининг атиги битта-
сидагина галаба қозонишди,
учтасини бой беришди, уч
учрашувда кучлар тенг ке-
либ, очколар баҳам қўрилди.

Тур нихоясида Вокунинг
«Нефчи» командаси усти-
дан 1:0 ҳисобида зафар
қучган Москва динамочили-
ри очколар бўйича биринчи
ўринда бораётган «Зенит»
(Ленинград) коллективига
етиб олдилар. Энди ҳар ик-
ки клуб жағфармасида 9
тадан очко бор.

Бу тур Ереваннинг «Ара-
рат» командаси учун ҳам
муваффақиятли бўлди. Ар-
ман футболчилари сафарда
Тбилисининг «Динамо» кол-
лективини 2:1 ҳисобида ма-
лубията учратишди. Киев-
нинг «Динамо», Одессанинг
«Черноморец» командалари
ҳам ўзгалар майдонига я-
ши ўйнадилар. Улар Ол-
маотанинг «Найрат» ва До-
нецкининг «Шахтёр» клубла-
ри дарвозасига биттадан тўп
киритишди, қўш очкони қў-
ла киритишди.

Қисқаси, олий лига кол-
лективлари ўйинлар жадва-
лида шу қадар «зич» бори-
шайптики, ҳар бир тур улар-
нинг мавзига таъсир кўр-
сатиши мумкин. Масалан,
икки командада саккиз, тўрт
клубда етти, уч коллектив-
да олтидан очко бор.

Кеча биринчи лига кол-
лективлари навабдаги тур уч-
рашувларини ўтказишди. Пер-
мда эришилган мавсумдаги
илк галабадан сўнг ўн икки-
чи ўринга чиқиб олган Тош-
кентнинг «Пахтакор» коман-
даси ана сафарда ўйнади. Ҳам-

«Советская женщина» жур-
нали соврини учун Москвада
бадий гимнастика бўйича бў-
либ ўтган халқаро IX мусоба-
қада республикамиз аялики
Марина «Николева муваффа-
қият қилди» қатнашди. У турнир
ғолиби омилига таъйин Ол-
чанидан бор йўғи 0,1 балл
орқада қолиб, иккинчи ўрни-
ни олди.

Мутахассислар Марина ўй-
инига юксак баҳо бердилар.
Шуни айтиш фойдали, у чам-
баран, тўқнағич ва лентада
ғолиб бўлиш билан тенг — 20 балл
тўпладн. Фақат эргачи бил-
лан сарфаш нақшларида ун-
дан бор-йўғи 0,1 балл кам ба-